

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
membrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domnii co-
lectorii.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Nr. 21.

Brasiovu 1. Noembre 1869.

Anulu II.

Protocolulu adunarei generali IX. a asoc. trans. pentru
literatur'a rom. si cultur'a poporului romanu,

tienute in 10. si 11. Augustu st. n. 1869 in opidulu
Siomeut'a mare sub presiudu ordinariu.

Siedinti'a II.

tienuta la 11. Augustu st. n. 1869.

(Fine.)

3) Acum iea cuventu dn. vicariu din Marmati'a
Mich. Pavelu cá alu treilea referente alu aceleiasi co-
misiuni in caus'a infiintiarei unui gimnasiu in opidulu
Seini in comit. Satu-mare, proiectatu si pusu in ve-
dere de catra intieleginti'a romana din acelasi comitatu.

Dn. referente citeste mai antaiu o relatiune a
dlui Georgie Marchisiu, parochulu Homorodeloru de-
spre fasele, prin cari a trecutu pana acum caus'a a-
celui gimnasiu proiectatu a se infiintiá in Seini, din
care relatiune se vede, cá intieleginti'a romana din
comit. Satu-mare, dorindu cu sete crescerea si culti-
varea tenerimei romane din partile acelea in direptiune
nationala romana, ceea ce nu se póte ajunge numai
prin institute de crescere nationale, inca in a. 1861
(12. Sept.) se intruní in conferinti'a conchiamata prin
dn. protopopu Georgiu Maniu la Seini in numeru de
27 insi, proiectandu si decidiendu infiintierea unui
gimnasiu superioru romanu in comitatulu Satu-mare
si anume in opidulu Seini, si acést'a din cauza, cá
despre o parte acestu opidu s'a aflatu a fi centrulu
pentru romanii din comit. Satu-mare, Ugoci'a, Mar-
mati'a si partile Silvaniei; éra despre alta parte pen-
trucá poporatiunea romana resp. comun'a bisericesca
de acolo a oferitu localitate si materiale pentru ridi-
carea edificinlui recerutu, indatoranduse a dá si lemne
de focaritu la scóla, si a sustiené scólele normali.
Infiintierea gimnasiului se proiectase pe spese private,
castigate pe calea oferteloru benevole, spre care scopu
in scurtu la inceputu s'a si oferitu, resp. scrisu
sum'a de 5890 fr. v. a.

Conferinti'a amintita pentru ducerea ulterióra a
acestei cause, alese din sinulu seu unu comitetu de
10 membrii, care dupa cateva adunari si consultari,
ce mai tienù in interesulu acestui obiectu, din caus'a
constelatiunilor politice, nefavorátorie astoru-feliu de
intreprinderi, fù asia dicându constrinsu a'si suspende
activitatea sa pe unu tempu órecare, pana ce in urma
fù érasu conchiamatu prin presiedintele seu provisoriu
dn. Georgie Maniu la Seini pe 15. Iuliu a. c., cu
care ocaziune ivinduse intrebarea, cá de óra-ce pe

calea oferteloru si a colecteloru numai cu greu si in
tempu indelungatu s'ar poté aduná sum'a receruta
(camu de 200,000 fr. v. a.) pentru infiintierea gimna-
siului din proiectu, in ce modu s'ar poté castigá a-
ceea mai usioru si mai iute? La propunerea dlui
presiedente s'a primitu planulu de a se face o sorti-
tura loteriale, in intielesulu careia ar fi a se vende
100,000 de sorti (losuri) à 3 fr. v. a. si din incursii
300,000 fr. v. a. dupa subtragerea speseloru sortiturei,
remanendu inca aprópe la 200,000 fr. v. a., acésta
suma ar remané cá fondu pentru gimnasiulu infiinti-
andu. Modalitatea manipulariei si efectuirei acestei
sortiture o va detiermurí adunarea gener. a intielegi-
ntiei romane din comit. Satu-mare in cointielegere cu
intieleginti'a romana din comitatele invecinate. Ajun-
gându cestiuenea gimnasiului proiectatu la acestu sta-
diu, comitetulu considerandu, cá infiintierea acelui
gimnasiu nu e numai in interesulu particulariu alu ace-
loru parti locuite de romani, ci in interesulu univer-
sale alu intregi natiuni; considerandu mai departe,
cá scopulu asociatiunei transilvane este chiaru inain-
tarea culturei si desvoltarei poporului romanu, a a-
flatu cu cale, a se folosí de ocaziunea binevenita ce
le intinde tienerea adunarei gen. a asociatiunei chiaru
in apropiare, in opidulu Siomeut'a-mare, si a face a-
cestu planu laudabilu alu intielegintiei romane din
comit. Satu-mare cunoscutu asociatiunei si prin aso-
ciatiune natiunei intregi cerendu, cá asociatiunea,
conformu devisei sale maretie se iea sub partenirea sa
acésta causa atatu de salutaria, danduse din partea
sa totu spriginulu moralu posibilu.

Citinduse apoi asupra acestui obiectu raportulu
comisiunei esmise in siedinti'a de eri pentru esami-
narea propunerilor incurse, adunarea gen. conformu
acestui raportu hotaresce, a se esprime recunoscinti'a
sa tuturor conlucuratoriloru intru infiintierea acelui
gimnasiu, oferindu sí spriginulu seu moralu in in-
teresulu numitului institutu de invetiamentu, a carui
infiintiare este de o necesitate imperativa.

Raportulu comisiunei dinpreuna cu actele refe-
ritórie la istori'a gimnasiului proiectatu se alatura la
protocolu sub lit. P.

XVI. Punenduse la ordinea dílei raportulu co-
misiunei esmise in siedinti'a de eri pentru conscrierea
membriloru noui si incasarea tacselorlu, dn. referente
alu comisiunei Ioanu Cosmuti'a citeste numele mem-
briloru noui, dinpreuna cu sum'a platita, intre carii
adunarea aflá cu placere si duoi membrii fundatori,

cari sunt anume dn. Vas. Muste, parochu in Zolnocu, comit. Solnocu de midiulocu, si dn. Georgiu Popu, proprietariu in Basesci. Pre toti acestia adunarea i primesce cu unanimitate intre aclamatiuni calduróse de „se traiésca!“

Din raportulu comisiunei, care dinpreuna cu consemnarea numeloru membriloru nou-intrati si ale aceloru, cari si-au platitu cu acésta ocaziune tacsele restanti, se alatura la protocolu sub lit. R.; adunarea afla cu bucuria, cà de astadata a intratu la fondulu asociatiunei sum'a de 1244 fr. v. a.

XVII. Totu comisiunea acést'a fiindu insarcinata si cu instituirea unei colecte intre membrii si óspetii presenti in favórea monumentulu fericitului nostru poetu Andreiu Muresianu; comisiunea face cunoscutu, cà spre scopulu acést'a s'au incasatu dela contributorii binevoitori sum'a de 160 fr. 80 cr. v. a.

Se iea spre sciintia cu placere, hotarinduse a se adauge fondulu destinatu pentru radicarea monumentulu intentionatu.

XVIII. In legatura cu raportulu acestei comisiuni dn. Stezariu, casariulu asociatiunei isi iea ocaziune a ceti spre intregirea ratioçiniului seu asternutu in siedinti'a de eri, numele aceloru membrii zelosi, prin a caroru nesuintia laudabile au incursu pe calea colecteloru sume mai mari séu mai mice la fondulu asociatiunei, intre carii s'a destinsu mai alesu dn. protopopu Stefanu Biltiu, culegúndu dela poporenií din protopopiatulu seu si strapunendu asociatiunei sum'a de 50 fr. v. a. Acésta consemnare se alatura la protocolu intre actele referitórie la raportulu dlui casariu din siedinti'a de eri despre veniturile si spésele asociatiunei. (Vedi sied. I. punct. VII. lit. prot. E.)

La propunerea dlui dr. Ioanu Nichi'a toturoru acestoru zelosi dd. colectanti se esprima protocolarmente multiumi'ta asociatiunei.

XIX. Danduse acum ordine comisiunei esmise in siedinti'a de eri pentru censurarea ratiotiniului asternutu adunarei gener. de dn. casariu si a socotelorulu cancelariei asociatiunei, dn. Stefanu Filipu cá referente cetesce raportulu comisiunei, dupa care amintit'a comisiune aflandu ratioçiniulu in tóte pusetiunile sale corectu si compusu cu acuratetia recruta, propune a se absolví dd. ratiutinanti, anume dn. casariu Const. Stezariu si dn. secret. II-lea I. V. Rusu pe langa recunóscerea osteneleloru puse façia cu averile asociatiunei. Adunarea primindu raportulu comisiunei absolve pre dn. ratioçinanti, rostindule intre orari sincere protocolarmente recunoscinti'a sa.

Totuodata observandu nunit'a comisiune, cà in raportulu ratiuniloru nu vine inainte neci o pusetiune cu privire la remuneratiunea casariului; propune, cà adunarea gen. luandu in consideratiune fatigiele multe, cu carii este impreunata ducerea acurata a ratiuniloru, se hotarésca pentru casariu o remuneratiune órecare corespundietória fatigielorulu aceluia.

Ceea ce se primesce, decidenduse a se luá inainte cestiunea acést'a la pertractarea bugetulu pre-

liminatu pentru anulu venitoriu. Raportulu comisiunei se alatura la protocolu sub lit. S.

XX. Presidiulu pune la desbatere raportulu comisiunei esmise in siedinti'a de ieri pentru preliminarea bugetulu pe anulu venitoriu 18⁶⁹/₇₀. Dn. referente alu comisiunei profes. I. M. Moldovanu dupa aratarea sumei disponibile de 3279 fr. 28 cr. v. a. citesce preliminarulu lucratu de comisiune pe bacea preliminarului formulatu mai nainte de comitetulu asociatiunei din pusetiune in pusetiune.

Cu privire la propunerea facuta de comisiunea insarcinata cu revederea ratioçiniului pentru remunerarea dlui casariu alu asociatiunei, dn. presiedinte provóca adunarea, séu a face ea inse'si propunere in privinti'a acést'a, séu a se lasá initiativ'a propunerei comisiunei bugetarie, care s'ar poté apoi retrage pe catuva tempu pentru consultare, séu cà pentru crutiarea tempulu si-ar poté face propunerea de locu si in privinti'a acést'a.

Dupace s'a primitu a se lasá initiativ'a propunerei comisiunei, care se o sí faca de locu, dn. presiedinte provóca pre dn. referente I. M. Moldovanu, a face dar o propunere cu privire la remunerarea casariului.

Dn. I. M. Moldovanu luandu cuventulu, recunóscce, cà dn. casariu alu asociatiunei dupa oficiulu seu fatigosu fórte, este demnu intru adeveru de remuneratiunea propusa; dupace inse pusetiunile din bugetulu proiectatu sunt tóte de atare necesitate, incatu nu se potu miscá, éra de capitalulu asociatiunei in intielesulu statuteloru nu este iertatu a se atinge, elu propune, cà din sum'a de 173 fr. 78 cr. v. a. rezervata spre acoperirea speseloru de drumu ale cancelariei, se se destine sum'a de 100 fr. v. a. pentru remuneratiunea casariului, remanendu 73 fr. 78 cr. v. a. pentru spelele de drumu ale cancelariei.

Dn. Iustinu Popfiu afla, cà cu acést'a modalitate neci dn. casariu nu ar fi remuneratu dupa cuvenintia, neci cancelari'a asociatiunei nu s'ar ajunge cu mic'a suma ce remane; dreptu aceea opinéza, cà ar fi mai bine, cá recunoscúndu si esprimandu adunarea gen. protocolarmente necesitatea de a se dá casariului o remuneratiune corespundietória, si nepotendu-o acést'a impliní anticipative pentru anulu ce urma, din lipsa midiulócelorulu, se-si sustiena alu remunerá cu ocaziunea fiitoriei adunarei gen. si pentru anulu acesta.

Dn. dr. Ioanu Mihali, vicenotariu comitatensu in Marmati'a, observandu din raportulu comisiunei, cà le cele 200 fr. v. a. ce le-a avutu secretariulu II. pana aci, in casu candu prin esecutarea regulamentulu acceptatu (vedi p. XV. a) i s'ar inmultí agendele inca in decursulu acestui anu, i se mai adaugu inca alte 200 fr. v. a., e de parere, cá acestea 200 adause la 100 propusa de dn. Moldovanu, se se asemne mai bine casariului cá remuneratiune; éra secretariulu II, déca i se voru inmultí agendele inca in acestu anu, se se remunere amesuratu osteneleloru sale si pentru acést'a la fiitóri'a adun. gen.

Redicanduse la acésta dn. secret. II-lea I. V. Rusu si espunendu multele sarcine ale oficiului seu, apelandu in privinti'a acésta, si la dn. secret. I. Georgiu Baritiu si la membrii comitetului, cari dupa legatur'a in care stau la olalta, potu se atesteze si ei adeveritate cuventelor sale, róga pre adunare, a nu-i de-trage remuneratiunea proiectata, si acésta cu atatu mai vertosu, cà-ci la casulu contrariu se va aflá necesitatu a abdíce de oficiulu ce'lu pórtá cá secret. II. alu asociatiunei.

I. M. Moldovanu sustiene propunerea comisiunei pentru adaugerea remuneratiunei secretariului II. comendandu de nou cu privire la remuneratiunea casariului propunerea sa de mai nainte.

Care propunere a dlui I. M. Moldovanu de a se remunerá casariulu cu 100 fr. v. a. din sum'a rezervata pentru spesele de caletoria ale cancelariei, partinita si de dn. Iosifu Popu jude singulariu, in urma se redica la valóre de concludu alu adunarei cu aceea adaugere facuta de dn. presiedinte si primita de adunare, cà de astadata numai din lips'a midiulóceloru nu se da o remuneratiune mai cuvenintiósá si cà in poterea acestui concludu fiitori'a adunare gen. se se ingrigéscá a intregí dupa cuvenintia remuneratiunea casariului si pe anulu acesta.

Asia dara bugetulu asociatiunei pentru a. 18⁶⁹/₇₀ s'a statoritu precum urma:

1) Remuneratiune pentru secret. II. 200 fr., si in casu, candu prin esecutarea regulamentulu proiectatu si acceptatu i s'ar inmultí agendele, inca in decursulu acestui anu 400 fr. 2) Onorarie pentru duoi iuristi aplecati la cancelari'a asociatiunei cá scriitori à 100 fr. = 200 fr. 3) Spesele cancelariei 200 fr. 4) Unu stipendiu pentru unu ascultatoriu de politehnica 300 fr. 5) Doue stipendie pentru ascultatori de filozofia à 300 fr. = 600 fr. 6) Unu stip. pentru unu agronomistu 330 fr. 7) Doue stipendie pentru gimnasisti à 50 fr. = 100 fr. 8) Pentru unu sodalu ce voiesce a se face maiestru 50 fr. si pentru doi invetiacei, ce au de cugetu a se face sodali a 25 fr. = 100 fr. 9) Unu stipendiu pentru unu studente la scól'a reala 50 fr. 10) Doue premii pentru altoi à 25 fr. = 50 fr. 11) Spese extraordinarie 60 fr. 12) Remuneratiunea secretariului I. pentru redactiunea foiei „Transilvani'a“ pe anulu alu doilea 400 fr. 13) Remuneratiunea casariului 100 fr. 14) Spre acoperirea speseloru pentru editiunea foiei 315 fr. 50 cr. Sum'a 3005 fr. 50 cr. v. a. Eventualmente 3205 fr. 50 cr., care suma fiindu mai mica decatu sum'a disponibile cu 273 fr. 78 cr. si resp. cu 73 fr. 78 cr. v. a., acestia se lasa spre acoperirea speseloru de drumu ale cancelariei.

Comisiunea mai raportá in privinti'a recursuriloru intrate pentru premiele de cate 25 fr. scrise de adunare gen. trecuta pentru prasirea altoiloru; propunendu a se estradá numitele premie docentiloru Ioanu Andreiu din Sacadate si Ioanu Areft'a din Brasiovu, cari dupa documentele produse au inplenu conditiunile puse pentru concurentii la aceste premie.

Propunerea se primesce si se lasa comitetulu a estradá docentiloru amentiti premiele respective.

In urma cu privire la propunerea ddloru profesori G. Munténu din Blasiu si Ioanu Busítia din Sighetulu Marmatiei, cá se se prelimineze in bugetu si doue stipendie pentru doi teneri, cari fiindu initiati in artea musicala, se voru deoblegá a continuá si a se perfectioná in densa, cari apoi se fia aplecati cá profesori, unde va cere necesitatea mai mare; comisiunea, deci afla fórte necesariu, cá asociatiunea se imbracisicze si acestu ramu de cultura; totusi considerandu puçinatatea midiulóceloru, de cari dispune inca de presente asociatiunea, nu comenda adunarei crearea ceruteloru doue stipendie.

Opiniunea comisiunci din motivulu adusu se primesce, lasanduse crearea acelor stipendie pe alte timpuri mai favoratórie pentru starea materiala a asociatiunei. Raportulu acestei comisiuni se alatura la protocolu sub lit. T.

XXI. Se pune la ordinea dílei raportulu comisiunei esmise prin adunare gen. din Gherl'a pentru esaminarea proiectelor facute in disertatiunea dlui secret. minist. Lad. Vaida intitulata: „Cateva cuvente despre necesitatea de a dá espressione solena recunoscíntiei nóstre catra barbatii nostrii preameritati“ etc.; care comisiune fú insarcinata a pregati pentru acésta adunare gen. unu proiectu in privinti'a efectuerei aceloru propuneri.

Comisiunea esmisa petrunsa de acea convingere, cà o natiune demna de viétia trebuie se si pretiúscá cum se cade trecutulu seu, si se arate si prin fapte esterne recunoscíntia sa catra acei barbati destinsi, cari au lucratu pentru venitoriulu ei mai fericitu, a luat la desbatere seriósá proiectele cuprinse in disertatiunea dlui Vaida si urmandule acelea dupa olalta unulu cate unulu, prin referentele seu dn. Iosifu Popu jude sing. si-a datu parerea sa intru unu operatu dedusu mai pe largu, care se alatura la protocolu in cuprinsulu seu intregu sub lit. U., insemnandu numai aci, cà la discusiunea facuta asupra acelui operatu s'au adusu de adunare gen. urmatoriele concluduse:

a) Se se faca unu albumu de biografiele barbatiloru nostri celoru mai eminenti, cari s'au destinsu prin fapte pentru inaintarea literaturii si a culturii natiunali, insarcinanduse comitetulu asociatiunei a face spre scopulu acesta pregatirile necesarie si a susterne la fiitória adunare gen. o propunere meritória in privinti'a modalitatei efectuerei mai corespundietorie.

b) Adunare recomanda atentiunei celoru chiamati, a serbá in biserice in fiacare anu cate unu parastasu pentru repausulu barbatiloru celoru mai meritati ai natiunei, tienendu cu acésta ocaziune catra ascultatori cuventari laudatorie de faptele acelora, si indemnatórie la asemena fapte nobile si salutarie.

c) Adunare recomanda redactiuniloru foieloru natiunali a face in fiacare anu, p. e. la aniversarea mortiei barbatiloru nostrii mai meritati elogie corespundietorie meritelor lor, cá si prin acésta se se

sustiena memori'a loru, si se se indemne cetitorii a calcă pe urm'a loru.

d) Se se faca unu registru (o forma de carte de auru), in care se se introduca numele acelora, cari se distingu prin beneficie pentru inaintarea literaturii romane si a culturii poporului romanu, incredintandu-se conducerea acestui registru comitetului asociatiunii cu indatorirea, că la fiacare adunare gen. se tréca in raportulu seu sí relatiunea numeloru aceloru benefactori, pre cari in decursulu anului ia aflu demni, că se fia introdusi prin asociatiune in proiectatulu registru séu carte de auru, ceea ce se va poté intemplá numai dupa aprobarea adun. gen.

e) Adunarea recomanda a se infiintia fiacare biserica cate unu protocolu cu acelu scopu, că se se inscria in acela numele acelora, cari au facutu donatiuni mai insemnate, séu s'au destinsu in altu modu pentru biseric'a si scól'a locala, éra numele celoru inscrisi se se citésca cu tóta solenitatea in totu anulu cu ocaziunea cutarei serbatori in audiulu a totu poporulu prin preotu, éra cu ocaziunea visitatiunilor canonice prin protopopi, séu chiaru si prin episcopi, laudandu faptele frumóse si cerendu indurarea lui Dumnedieu pentru cei destinsi.

f) Adunarea recomanda tienuturiloru, in a caroru apropiare se voru tiené pe venitoriu adunarile generali, că tolosinduse de acésta ocaziune, se infiintieze la locurile, unde acele adunari isi voru tiené siedintiele totudeauna cate o espusetiune de produse agromice, de vite, de manufacture si alte obiecte de industria.

g) In urma pentru ajutorarea starii materiale fórte misere a romaniloru locuitori in parti muntóse cu totulu neproductive, se hotaresce, a se provocá membrii asociatiunii, cari locuescu in atari tienuturi si cunoscu relatiunile locali, că se adune unele date necesarie, cum sunt: 1) numele aceloru tienuturi si comune, cari se afla intre impregiurari mai vitrege in privinti'a procurarei midiulóceloruu de traiu; 2) caus'a si gradulu lipseloru observate; 3) starea agriculturii viteloru si a industriei; 4) soiulu producteloru brute; 5) in catu se pórtu cu aceste negutiatoria si in catu se intrebuintieza de fabricate, sí in fine 6) cari sunt acele produse brute, ce remanu in respectivulu tienutu de totu nefolosite, si cari prefacute in fabricate, s'aru poté manuá cá negociu?! Aceste date se le comunice cu comitetulu asociatiunii, carele apoi se faca in privinti'a acésta si se sustérna la adunarea gen. fítória unu proiectu precisu.

Celelalte proiecte se respingú parte cá puçinu practice, parte cá unele ce nu cadu in sfer'a activitatii asociatiunii.

XXII. Presidiulu provóca pe dn. vicariu Mich. Pavelu cá referente alu comisiunii esmise pentru censurarea proiecteloru, a cetí o motiune a dlui redact. Iosifu Vulcanu insinuata mai tardíu la comisiune, in care dn. Vulcanu considerandu, că scopulu asociatiunii este curatu literariu, considerandu că datorinti'a

fiacarui romanu este, a ajutá asociatiunea intru latírea cercului seu de activitate, considerandu că acésta se póte realisá mai usioru prin inmultirea membriloru contribuitori, considerandu că la alte asociatiuni literarie straine si femeile potu participá cá membre partenitórie, propune a se decide prin adunare, că si femeile se póta fi membre partenitorie (contributorie) ale asociatiunii.

Dn. Const. Stezaru observa, că acésta erá si pana ací in usu, si ca ataroru femei, cari platea tacs'a receruta, s'au datu si pana ací fara neci unu scrupulu diplome de membru dela asociatiune.

Dn. Iosifu Vulcanu reflectá, că cunósce numai unu singuru casu, in care s'a datu si unei femeie diploma de membru alu asociatiunii; statutele asociatiunii nestatorindu nimicú chiaru in privinti'a acésta, au datu ocaziune la esplicari sinistre in defavórea femeiloru romane; acésta fú caus'a propunerii sale, care o recomanda de nou spre acceptare.

Ascultanduse si parerea comisiunii, propunerea dlui Vulcanu, că si femeile se póta fi membre partenitorie séu contributorie ale asociatiunii, se primesce cu unanimitate. Acésta decisiune dede ocaziune dlui Vulcanu a suscita o alta intrebare si anume: că femeile membre ale asociatiunii infacisianduse la adunarile ei generali, óre potea-s'ar ele folosí de tóte drepturile recunoscute in statute membriloru ordinari, cum este p. e. dreptulu de a luá parte la desbateri, de a votá, de a tiené disertatiuni etc.

La observarea dlui presiedinte inse, că in propunerea dlui Vulcanu insinuata la comisiune este vorb'a numai despre primirea femeiloru cá membre contributórie, că adunarea si-a sí enunciatu acumu conclusulu in intielesulu acesta, că prin urmare obiectulu nu se póte luá, éra si la discussiune din unu altu nou punctu de vedere, se curmá tóta desbaterea ulterióra asupra acestui obiectu.

XXIII. La intrebarea dlui presiedente, déca nu mai are cineva de a face vreo motiune, se scóla dn. Iustinu Popfiu si cere voi'a dela adunare, de a poté propune pre dn. Adolfu Mussafia, profesoriulu limbei italiene la universitatea din Vien'a si membrulu resp. alu academiei scientifice imperatesci, de membru onorariu alu asociatiunii, cá pre unu barbatu de inalta eruditiune, care din simpathia, ce o nutresce catra natiunea romana a studiatu limb'a nóstra cu temeiu, care in prelegerile sale ce le tiene la universitate asupra gramaticii comparative a limbeloru romanice, e cu destinsa atentiune si la limb'a romana, care a ilustratu si pana ací analele academiei scientifice imperatesci cu unu studiu eruditú asupra vocalisatiunii romane, edatu si in brosiura separata, si dela care dupa studiale ce le face asupra limbeloru romanice in genere, avemu de a sperá mari servitiuri si in privinti'a limbei nóstre.

Adunarea primesce pre numitulú dn. Adolfu Mussafia de membru onorariu alu asociatiunii cu aklamatiune.

Dn. Ios. Vulcanu rechemandu in memori'a adunarei, cà pre dd. Bogdanu P. Hajdeu si V. Urechia-Alecsandrescu, barbati preameritati de literatur'a romana si alesi la adunarea gen. din Gherl'a de membri onorari ai asociatiunei, guvernulu Ungariei nu voi se-i intarésca din cause politice, preeum dechiara insusi guvernulu la o interpelatiune facuta in asta privintia in diet'a tieriei, propune, cà dupace scopulu acestei asociatiuni este curatu literariu, neavendu de a face nimicu cu politic'a schimbatiósa, adunarea gen. se insarcineze pre comitetulu asociatiunei, a face in privintia acésta representatiune la guvernulu, cerendu cu intetire intarirea ddloru amintiti de membri onorari ai asociatiunei.

Dn. Iosifu Popu partenesce propunerea, dar cu acea modificare, cá representatiunea se se faca prin adunarea generala.

Dn. I. M. Moldovanu convinsu, cà guvernulu Ungariei, care a remasu langa hotarirea sa de mai nainte si dupa interpelatiunea facuta in asta privintia in diet'a tieriei, nu-si va schimbá parerea neci la representatiunea comitetului séu a adunarei generale, e in contra propunerii dlui Vulcanu, opinandu din partea sa, a se esprime in protocolu parerea de reu a adunarei gener. pentru acésta procedura a regimului Ungariei.

La acést'a observandu dn. presiedinte, cà intarirea séu neintarirea membrilor onorari din tiere straine in intiesulu unui § din statute, fiindu rezervata regimului, exprimarea parerii de reu in protocolu nu are locu, are inse dreptu adunarea, de a face — precumu s'a propusu — representatiune in privintia acésta.

Care observatiune aflanduse intemeiata, se primisce propunerea dlui Vulcanu cu modificarea facuta de dn. Iosifu Popu, de a se asterne adeca prin adunarea gen. o representatiune la guvernulu, cerenduse de nou si cu intetire intarirea dloru B. P. Hajdeu si V. Urechia-Alecsandrescu de membri onorari ai asociatiunei.

XXIV. Dn. presiedinte deschide discussiunea asupra alegerei locului si defigerei terminului pentru fiitori'a (a X.) adunare gener. Cu care ocaziune se ivira trei pareri: un'a pentru Fagarasiu, unde e invitata asociatiunea prin intielegintia de acolo prin adresa telegrafica; alt'a pentru Sigetulu Marmatiei, unde fù invitata asociatiunea in numele intielegintiei marmatiane prin dn. vicariu Mich. Pavelu; si atrei'a pentru Naseudu, unde de sí nu e invitata asociatiunea de astadata, nefiindu nimenea de facia din acele parti la acésta adunare gen., totusi dupa invitarile calduróse, ce au facutu acum romanii naseudeni de repetite ori, de a tiené adunarea gen. in midiuloculu loru, asociatiunea e convinsa, cà pana despre o parte prin tienerea fiitóri adunarei gen. in Naseudu ar face destulu dorintiei romanilor de acolo, exprimate de atate ore, despre alta parte va si intempiná intre densii primire cordiala si adevratu fratiésca.

D. Georgiu Baritiu multiamindu romaniloru marmatiani pentru bunavointia si cordialitatea, cu care invita asociatiunea pentru fiitori'a adunare gener. in midiuloculu loru, dechiara cu dorere, cà din motive, cari nu se potu insirá in acestu locu, asociatiunea nu póte trece cu tienerea adunariloru sale gener. in Ungari'a; dupa care dechiaratiune remanendu a se alege intre Fagarasiu si Naseudu; se hotaresce cu unanimitate a se tiené fiitóri'a adunare gen. in Naseudu; prefigenduse tempulu pe 8. si 9. Augustu c. n. 1870.

XXV. Ivinduse lips'a unei comisiuni pentru verificarea si autenticarea protocolului siedintiei II. a acestei adun. gen., la propunerea presidiului se alesera in numita comisiune dd. Stefanu Filipu vicecapitanu, Vasiliu Buteanu ablegatu diet., Atanasiu Cototiu protopopu, Andreiu Medanu asesoriu si dr. I. Colceriu.

XXVI. Terminanduse cu aceste lucrurile adunarei gen. se redica dn. Biltiu canonicu din Gherl'a si amintindu in cuvente alese ostenelele ce le face dn. presiedinte pentru inaintarea asociatiunei, i votéza in numele adunarei recunoscintia si multiamita, la care si-a adausu nouu titlu si prin conducerea intielepá a acestei adunarei generale. Asemene rostesc multiamita si recunoscintia si ddloru membrii ai comitetului pentru ostenelele loru puse in ducerea afaceriloru asociatiunei cu atata zelu si consciintiositate.

Orarile ferbinti ce resunau in tóta sal'a la aceste cuvente, anunciau in destulu, cà recunoscintia si multiamita votata prin dn. canonicu este intru adeveru recunoscintia si multiamita adunarei intregé.

Luandu cuventulu dn. presiedinte si constatandu cu placere resultatulu frumosu alu lucrariloru acestei adunari generale, rostesc multiamita tuturoru acelor, cari nu au crutiatu neci o ostenelela, cà se faca petrecerea membriloru asociatiunei in acestu locu catu mai placuta, tuturoru acelor, cari nesprianduse de greutatile calei, grabira aici a conferi prin presentia loru la insemnatatea acestei adun. gen., si cari prin acésta facu nemesuratu mai multu decatu aceia, cari solvindu numai tacs'a annuala receruta, cugeta, cà au facutu destulu cu acést'a datorintiei loru catra asociatiune; in urma tuturoru acelor, cari au luat parte activa in consultarile si lucrarile adunarei, si inchiaia pofindu intre aclamatiunile calduróse ale adunarei, cá se-i conduca Ddieu pre toti in pace la casele loru.

In urma respunde la acésta cuventare dn. dr. Colceriu aratandu insemnatatea acestei adunari gen. si aduecndu asociat. in numele romaniloru din Siomcut'a-mare si din districtu multiamita, pentrucà a onoratu acestu locu cu tienerea adun. gener. din anulu acesta, si rostindu recunoscintia dlui presiedinte pentru tactulu bunu si zelulu neobositu doveditu in conducerea desbateriloru.

La cari adunarea respundiendu cu strigari repetite de „se traiésca!“ se despartí la 2 óre dupa mediadi, intre sunetele insufletitóri ale resunetului na-

tionalu: „Destépta-te romane,“ intonatu prin intregulu publicu presente, ducându cu sine fiacare adeverata insufletire sí cele mai dulci suveniru.

Datulu cá mai susu.

Bas. Lad. de Popu mp.
presiedinte.

I. V. Rusu mp.
secret. II.

Notari ad hoc: Iust. Popfiu. Dr. I. Nichita. A. Popu.

Din cronic'a lui Michailu Cserei. 1661—1711.

(Continuare).

1706. Cronicariulu incede acestu anu cu enumerarea mai multoru rele si daune mari facute lui de secuii curuti, inse sí de unii oficiari de ai lobontiloru. Pe candu elu se aflá in Segisiór'a la diet'a conchiamata acolo in acelu anu din partit'a lobontiloru, in casele sale dela Rákos unu sierbitoriu alu seu tradà loculu, unde 'si ingropase Cserei ce avea mai scumpu, éra soldatii nemtiesci desgropandu ladíle, dusera tóte p'ací incolo. Averece ce ascunsese densulu la Michaz'a inca i se depredà. Cserei inse o patí multu mai reu in Ciucu, unde secuii connationalii sei mérsera asupra lui in nóptea de Rosalii si ridicandu'lu din asternutu numai in camasia, ilu trantira la pamentu si ilu batura bine, éra dupa aceea 'lu dusera in codru, pentrucá se'lu impusce. Cserei scapà cu viétia numai prin dare de reversu, cà nu'si va resbuna neci odata de acei „talchari,“ precumu ii numesce densulu mai de multeori. Dupa aceea calamitate Cserei scapà éراسi la Brasiovu, unde se aflá sí famili'a sa sí unde apoi petrecù pre catu tempu scrise elu acésta cronica.

Diet'a din Segisiór'a dela a. 1706 cassà alegerea lui Franciscu Rákoczi de principe alu Transilvaniei, confirmà din nou domni'a casei austriace in acésta tíera si decise, cá averile aceluor boieri, carii se strimtorasera prin fortaretie cá partisani nemtiesci sí fusesera spoliati de curuti, se li se reintórca, ceea ce inse nu s'a intemplat, din care cauza Cserei este fórte nacajitu pe nemti, pe cari'i mustra, cà dupace scapara de Rákoczi sí de partit'a lui, se pórtá mai aspru catra cei carii le-au remasu credintiosi, decátu catra talcharii ce au depredatu pe altii, pentrucá acestia facu oficiariloru nemtiesci presente din ceea ce au furatu sí stau in gratia la ei.

In acelu anu morí soçi'a gubernatoriulu Georgie Bánffy, nascuta Vesselényi; mai deodata repausà si fia-sa maritata dupa Székely si unu pruncu alu ei; mai morira sí din famili'a Vesselényi trei prunci, in càtu gubernatoriulu se vedfù petrecundu la mormente siese morti dintru odata.

In acestu anu éراسi se mai incercà impaciuire intre cas'a Habsburg si intre Ungari'a in conferentia tienuta totu la Sambat'a-mare, ci éراسi fara neci-unu resultatu, pentrucá curutii cerea dela imperatulu nesce garantii sí conditiumi de natura, precumu neci regele Franciei nu le-ar fi pusu mai altumintrea. Plenipo-

tentiarii imperatulu necajinduse parasira conferenti'a. „Asia luà Ddienu si atunci mentea unguriloru, pentrucá Ddienu nu adusesse tempulu si ór'a incetarei biciului séu pedepsitoriu.“

Pre catu au tienutu conferentiele, a fostu sí armistitiu, de care Rabutin se folosí adunandu mai alesu la Oradea-mare victualii multe. Acelu generalu avuse porunca, cá in Transilvani'a se lase cincii regimete de calarime nemtiesca sub comand'a generalulu Klöckesberg, pe care Cserei ilu lauda multu, care inse intr'aceea repausà la Clusiu. Rabutin neascultandu de porunca, lasà in Transilvani'a numai garnisóne prin cetati si fortaretie, éra armat'a de campu o scóse in Ungari'a spre a se intruní cu armat'a lui Stahrenberg, cu care inse nu se potù invoi din caus'a trufiei ambiloru generali. Cu tóte acestea guer'a se reincepù inca din érn'a anului 1706 cu mare furia. Rabutin batù pe curuti la muntele Mesesiu, unde „curutii fugira indata dupa datin'a loru.“ De ací ajunse la Solnocu (la Tis'a), unde aruncà fortaretia in aeru. Ne voindu Rabutin a se supune comandai lui Stahrenberg, merse singuru asupra Cassoviei, unde nu facù nimicu, pentrucá acea cetate era aparata de multe mii de curuti. Dela Cassovia vení la Tocaiu, unde dete focu la tóte orasiale din acelu tienutu, dupa aceea trecù la Dobriçinu, de unde fugisera toti ómenii dupace sfarmara tóte morile, pentrucá nemtii se nu aiba unde macina. Asia fiendu lipsa totala de farina cá si de lemne, acolo perira cateva mii de nemti fara neci-una batalia, ci numai de fóme si de frigu. Dela Dobriçinu baronulu Tige fu trimisu in Transilvani'a cu un'a parte de óste, éra Rabutin purcese cu restulu la Bud'a.

In acelasi tempu Rákoczi trimise pe Alecsandru Károlyi, cá se arda si se devaste din nou Moravi'a si Austri'a, le si devastà atatu de cumplitu; in catu dupa cumu obserbà Cserei, neci se fia fostu tataru in numeru duplu, mai amaru nu le-ar fi potutu strica. Rákoczi ocupà Strigoniulu (Gran), Stahrenberg inse ilu reluà dupa una batalia crunta.

Trecundu noi preste cate spune Cserei la acestu anu din Itali'a, Franci'a, Germani'a, venimu éراسi la Transilvani'a.

Rákoczi trimise in contra lobontiloru din Transilvani'a pe acelu Laurentiu Pekri, pe care cronicariulu in anulu trecutulu ilu tienea de generalu multu mai bunu, decatu fusesse Pav. Orosz. Pekri vení cu óste numerósa, calarime si pedestrime si — „facù si aduse preste sarman'a tíera atatea rele si predatiuni, incatu nimeni nu ar fi in stare neci a le spune si neci a le descrie. Dupace veni in Transilvani'a jurà éراسi pe poporu cu forti'a in credintia catra Rákoczi sí ilu resculà. In comitate si in scaune aplicà oficiari atatu de miserabili, necaliti, ignoranti, vagabundi si predatori cá si elu, incatu necumu se fia priceputu la administratiune intru intielesulu legiloru patriei, dara unii din ei nece numele nu sí'lu scia serie cumu se cade.“ In acestu tonu mergundu si mai departe.

descrie Cserei blastematiile lui Pekri si ale curutilor lui, era candu spune despre elu, ca a publicatu si „patente“ (ceea ce numimu in dilele nostre procliamatiuni) de coprinso, ca toti nemtii din Ungaria s'au trecut prin ascutitulul sabiei si ca Frantia inca ar fi venit in ajutoriu lui Rákoczi, adaoage cu multa mania: „Neci unu omu cu mente nu a datu crediementu patentei lui Pekri, pentrucà scia bine, ca elu si mai nainte totudeauna fusese omu mintiuosu, apoi tocma de n'ar fi sciutu se mintia mai nainte, intre curuti ar fi trebuitu se se dedea la mintiuni si la promisiuni desierte, pentrucà sculara curutilor totudeaun'a s'a intemeiatu pe mintiuna. De aceea si guberniulu emise din Sibiu contrapatente remustrandu, ca tote scriptele lui Laurentiu Pekri stau numai din mintiuni, de aceea nimeni se nu innebunésca si se nu se abata dela credinti'a catra imperatulu. Inse ceea ce Pekri nu a potutu indeplini prin scripte, a indeplinitu cu armele si au rearuncatu tier'a intréga din nou in perjuriiu, in calamitate si in labirintu mai mare.“

Pekri reocupà si cateva fortaretie, numai Fagarasiulu si Dev'a le blocà indesiertu, ca la acelea doue fortaretie perira destui curuti fara neci unu folosu. „Pekri avea langa sine capitani faimosi, mari banditi, precumu Nyuzó, Dragulu capitanu de serbi, carele desertase dela nemti la curuti, Balic'a, Michaiu Ratiu, Szentpáli si alti asemenea. Acestia luara tier'a in curmezisiu si o depredara. Pekri necumu se'i oprésca, dara inca elu ii indemnà, ca se devaste totu, pentrucà intemplanduse, ca némtiulu se se reintórca in Transilvania, se nu afle nimicu din ce se póta vietiu.“ Inca si murii unoru cetati ii derimà, precumu la Medesiu, Segisióra, Bistritia. „Pentru óstea sa, din care partea mai mare ar fi mai meritatu furcile si tiep'a, decatu plat'a pe luna, aruncà dari atatu de grele pe sarman'a tiéra, precumu acelea neci pe tempulu nemtilor n'au fostu asia mari. Sarmanii fii ai patriei gemea, plangea, inaltia rogatiuni catra ceriu, nu avea cui se se planga; acei remasi acasa plecà numai capulu, pentrucà cei trecuti in partea curutilor era cu atatu mai rei catra densii, cu catu ei se tienea de magiari adevirati, era pe acestia (remasi pe la casele lor) ii injurà, bajocurea, batea, omorà, depredà, torturà, despolià, impilà. Era jupanulu Pekri manca, bea, petrecea in ospetie, dantià si facea nebunii“ (pàg. 367).

Pe acestu tempu se aflà petrecèndu unu mare numeru de familii unguuro-secuiesci in Brasiovu impreuna cu Cserei, care inse la loculu acesta injura pe sasi cumu ii vene la condeiu, pentrucà ei se inavutiescu dela acelea familii. Dupa acestea cronicariulu arata, ca comandantele nemtiescu din Brasiovu*) ilu trimise pe elu cu unu capitanu imperatescu si cu trei sute serbi si nemti in Ciucu spre a lovii pe curutii secuiesci, carii furà si despolià in acelea parti. Mai spune si despre una batalia a curutilor cu serbii

la biserica unguresca din satulu Uzon, unde serbii fusera blocati doua zile, pana ce comandantele din Brasiovu audiendu de sortea lor, alergà in ajutoriu cu doua sute pedestrii si cu doua tunuri; atunci inse curutii secui o tulira la fuga ca nisce cani. Unu capitanu serbescu, anume Popa, fu impuscatu de curuti, era comandantele i facu ingropatiunea cu mare pompa. Curutii secui in numeru ca de una mie, comandati de Nicolae Tompa (totu secuini) strabatura intru o nopte pana la orasiulu Rosnovu, de unde manara turm'a de oi a judetiului (primariului) din Brasiovu. La satulu Ghimbavu era numai vreo treidieci de serbi, carii esisera inaintea curutilor. Dreptu ca in distantia mai departata era inca vreo doua sute de lobonti. Acea multime de secui curuti manatori de vite impreuna cu inganfatu Tompa o si luara indatu la fuga, era serbii gonindu i pana la Codlea taiara mereu din ei. „Asia platira secuini carnea de berbece,“ adaoage cronicariulu. Multi cadiura si in captivitate, pe care apoi comandantele din Brasiovu ii puse la sapatu de siantiu. Totu pe atunci comandantele a esitu desdeminetia la satulu Lisznyó, unde curuti numerosi se asiediasera in siantiuri. Cumu audira pocnetulu puscelor, fugira si de acolo, era serbii taiara din ei pana la padure, in catu perira preste optidieci de secui; era comandantele se reintorse la Brasiovu incarcatu cu multe predi si aducèndu cu sine multi captivi. „De multe-ori ne uitam din cost'a fortaretiei (dela Brasiovu), cumu cei din compania lui Frènu, constatòria din cincidieci seu siesedieci de tandale de sasi tierani si din nisce valachi de nimicu sub numire de serbi, alungà pe campulu Bârsei cate optu noua sute de curuti. Ne era si noua rusine, mai alesu de sasii din Brasiovu, cumu-cà (curutii) sunt asia ómeni de nimicu.“ Intre

*) „Sokszor néztük a fellegvár oldaláról: ötven hatvan hitván paraszt százbokból s valami rosz oláhokból rácz nevezete alatt álló Frén companiából valók nyolcz kilencz száz kuruczot mint hajtottanak a Barca mezéjén. Szégyenlettük magunk kivált a brassai százboktól, hogy olyan rosz emberek.“

Precumu in tote celelalte guere esterne si interne, asia si in guera civile dintre anii 1703 et 1711 romanii atatu cei din Transilvania, catu si cei din Banatu si Ungaria luasera parte considerabile in una forma seu alt'a. Dintre istoriografii magiari moderni sunt unii, carii convinsi din documente autentice recunoscu pe fatia participarea multor mii de romani cu armele in acea guera. Se scie si atata, ca unii romani se batea in partea lobontilor, era altii in a curutilor, unii pentru casa Habsburg, altii pentru Rákoczi. Din capitani, seu mai bine comandantii de batalione si regimente ai lui Pekri sunt sciuti ca romani curati Dragulu, faimosulu Nichita Balic'a din comit. Turdei, spaim'a lobontilor, apoi Bucuru Campènu, Vasiliu Negru si alti cativa. Locuitorii districtului Cetatei-de-Petra comandati de Teleki, care desertase dela nemti, inca s'au batutu in partea lui Rákoczi. Inse cumu vene, ca si trupele romanesci din Transilvania, care se batea sub comand'a nemtiesca, trecu mai totudeauna sub nume de serbi? Amu preece lucru, deca asia ceva s'aru fi intemplatu la banatieni, unde tocmai in acelea tempuri venisera slavi multi scapati din Turcia pe pamentu ocupatu de austriaci dela turci, pentrucà acei slavi, (schiai, serbi) au combatutu neincetatu in contra turcilor, era mai apoi fusera dusi totu asemenea si in

*) Wallenstein.

altele locotenentele Weissmiller, pe care curuții ilu nunea locotenentele negru și se temea de elu că de focu, venindu dela Sacele cu patruzeci de pedestrii, fu impresuratu pe campu că de trei mii de curuți. Ni se pareă, că neci unulu nu va scapa. Nemții începura a puscă, curuții toti fugira. Weissmiller veni in pace și (casulu acesta) s'a scrisu in Gazet'a din Vien'a că una minune.

Odata o camu patîra și lobontii din Brasiovu. Pekri venise cu ôstea mare in tiér'a Barsei, pentrucă se o despólie, precuma a sí facutu. Comandantele din Brasiovu voindu se afle scopulu venirei lui, trimise una ceta de serbi, inse numai pana la St. Petru că exploratori. Serbii ajungendu la St. Petru, detera acolo preste cativa curuți, carii isi petrecea la beutura. Serbii taia din ei pe cativa, dupa aceea in locu de a se reintórce in pace, se punu și ei la beutu. Comandantele vediendu că serbii intardiie, esí insusi cu vreo patruzeci de venatori, puse și vreo treidieci de pedestrii puscari afara la campu. Intr'aceea serbii fugea încóce, pentrucă Pekri pornise cu tóta ôstea sa asupra loru. Vediendu acésta comandantele, apucă și elu la fuga, éra calulu de sub densulu ilu puscara. Dóuadieci de serbi și venatori fusera taiati; aru fi peritu și mai multi, Pekri inse vediendu pedestriimea nemtiésca in campu, se reintórse, dupa aceea trecu la Hasiagu, unde se intari in siantiuri.

1707. In acestu anu membrii guberniali și ceilalti aristocrati ai tierei strimtorati in Sibiiu au trimisu la Rabutin, carele se aflá pe la Dobričinu, că se lu róge de ajutoriu și se scape tiér'a de tirani'a lui Pekri. Rabutin comandà pe baronulu Tige înainte cu dóua mii de nemti calareti și cu optu sute de serbi. Curuții asteptá pe nemti de catra Oradea spre Clusiu; Tige inse i insielà, pentrucă s'fmandu'si tóte carale de transportu, o luà numai pe usioru pintre munti prin comitatulu Unedórei înainte, incatu ajunse pe neasteptate la Orasti'a, unde stationá capitanulu Dragulu și Danila Josika cu cete de curuți. Tige spargându'i pe aceia, veni deadreptulu la Sibiiu spre bucuri'a celoru strimtorati acolo și rabdatori de fóme. Pekri care 'și petrecea in ospetie, audiendu de acéstea și desperandu că va mai potea ocupá Sibiiulu cu fómea, se sculà cu ôstea sa și merse la Clusiu cu scopu, că incai pe nemti de acolo se'i taia in bucati. Tige inse alergà și elu la Clusiu, de unde alun-gandu pe curuți, scóse garnisón'a nemtiésca și o aduse cu sine, éra cetatea o lasà in prad'a curutiloru, carii apoi o au și sciutu despolia și impila. Era érna fórtre grea. Tige vene cu ôstea sa pana la Cucerdea, unde voi se mane pe nópte, pentrucă nu credea că curuții se voru lua dupa elu; asia ôstea se asiedia prin casele ómeniloru și dupa cina se culcara cu totii.

contra unguiloru, precumu mai la vale se va vedea și din acésta cronica. Asia in Banatu a fostu mai usioru a ascunde pe romani sub nume serbescu; dara in Transilvani'a? Istori'a va respunde și la acést'a intrebare.

Pekri inse, carele nu cutezá se dea fatia dio'a mare cu ôstea regulata nemtiésca, isi propuse că se o atace in capu de nópte. Asia plecandu elu dela Clusiu, candu ajunse la Turd'a, luà cu sine cateva buti de vinarsu, cu care imbetandu bine pe haiduci, asia i trimise asupr'a nemtiloru la Cucerdea. In acea nópte confusiunea între nemti fu atatu de mare, incatu a statu intr'unu firu de peru, că nu au peritu tóta ôstea nemtiésca, dupa care chiaru Sibiiulu ar fi cadiutu pe manile curutiloru. Inse noroculu lobontiloru a fostu beti'a curutiloru, carii dupace strabatura in satu fara neci-una regula, numai intrá sí esia din case, pana ce detera focu și satului. Atunci nemti la lumin'a focului se reculesera; Tige insusi, alu carui calu ilu impuscasera sub densulu, apucandu alta calu și incalecandu, se pune in fruntea ôstei sale, o aduna la unu punctu și iute comanda focu asupra haiduciloru. Acesti'a in beti'a loru nu se sciú reculege, ci o taia la fuga care in-catrau. Pekri, generalulu curutiloru, care stá cu cateva mii de calareti deasupr'a viiloru dela Cucerdea, nu cutezá se alerge in ajutoriulu pedestriimei sale. Asia Tige strimtorandu pe haiduci din tóte partile spre unu locu baltosu, acolo ímpuscara din ei preste un'a mie cinci sute. Dintre nemti preste un'a suta remasera morti, éra optudieci și cinci vulnerati. N'ar fi fostu neci-una mirare, déca in acea nópte aru fi peritu toti nemti la Cucerdea; „inse Ddieu neci acolo nu ajutà pe curuți din caus'a multelor reutati și blastematii ale loru.“ Baronulu Tige ajunse in pace la Sibiiu.

Dupa acéstea Pekri implu érași tiér'a cu sciri mintiunóse, că elu a taiatu pe toti nemti la Cucerdea; scrie și lui Rákoczi, că se viie in Transilvani'a, pentrucă nemti i voru inchina sí Sibiiulu. Rákoczi vine și conchiama dieta la Murasiu-Osiorheiu, apoi se instaléza de principe alu Transilvaniei cu mare pompa, pune juramentu tierei și tiér'a lui, éra ardelenii cati era cu elu, ii dau titlu de Felséges (Maiestate) sílu prochiama de Pater Patriae. Cu acea ocaziune inse poporulu a obserbatu doua semne rele și adeca: pre candu Rákoczi jurá, faci'a aprinsa dupa ritulu papistasiescu (că era papistasiu) se stinse de sine, éra candu erá se incalice calulu, ii cadiu caciul'a din capu. In acea dieta unguirii scrisera nesce legi nebunesci, că și cumu cas'a austriaca s'ar fi cútropitu din temel'i'a sa. Ei adeca anteiu proscrisera pe sarmanulu teneru Michailu Apafi, pentrucă a datu principatulu Transilvaniei imperatului nemtiescu in schimbu, că și cumu elu ar fi facutu acésta de buna voia, éra nu de sila. A dou'a, in cuvente scárnave sí spurcate pusera sub blastemu eternu pe cas'a austriaca și regimulu imperatului Romaniloru, éra Transilvani'a o subtrasera de sub domni'a aceluia. Pe gubernatoriulu și pe aristocratiulu strimtorati prin cetati ii arunca sub no'a infidelitateri sí i estermina pentru totudeauna din tiéra. Langa Rákoczi punu consiliari cu manifest'a calcare a drepturiloru Transilvaniei, éra Partibus (annexis) punu pe Adamu Vay, „carele ar

fi fostu mai bunu pastoriu de porci, decatu consiliariu gubernialu,“ adaoge cronicariulu. Mai in scurtu, ei restaura principatulul Transilvaniei precumu fuse mai nainte de a cadé sub nemti. Laurentiu Pekri trimise dóua ecsemplaria din acei articlii lui Tige la Sibiiu, acela inse le arse prin carnefice in publicu. Guberniulu si ceilalti aristocrati protestara dechiarandu diet'a din Osiorheiu de nelegale si cassandu articlii de lege plasmuiti acolo.

Totu pe atunci se escà in Sibiiu una revolta ostasiésca, produsa cumu i se pare cronicariului, prin unii agenti ai lui Rákoczi. Din norocire spiritulu de rebeliune petrunse numai la calarimea nemtiésca, care depredà piati'a, fenulu sí graulu oficiariloru, éra pedestrima remase in subordinatiune. Baronulu Tige sugrumà iute rebeliunea, éra pe duoi insi dintre auctorii ei ii spendiurà. Intr'aceea imperatulul trimise lui Tige pe cali de incungiuru mare preste Slavoni'a si Munteni'a siese mii de galbeni, pe cari'i aduse unu capitaniu, ce caletorí sub nume de comerciantu. Tige impartí acesti bani intre ostasime, care apoi se sí mai linistí. Cu aceeasi ocaziune imperatulul inca aflà, cà starea Sibiului este in mare crisa; de aceea curendu demandà lui Rabutin, cà se strabata cu armata nóua in Transilvani'a.

Scopulu lui Rákoczi erà pe atunci, cà dela M. Osiorheiu se mérga dreptu asupra Brasiovului, de aceea in Codlea sí preparasera cortelu pe sam'a lui. Brasiovulu se potea ocupa usioru; Ddiu inse a voitu altumintrea, pentrucà se reintórse cu mare iutiéla la Ungari'a, de unde neci cà mai vení in Transilvani'a.

Caus'a acelei schimbari de planu a fostu, cà adeca cateva comitate ne mai potendu suferi multele blastematii ala curutiloru, pricependu totu-unadata, cà ajutoriulu ce dícea Rákoczi cà'i va vení dela Turci'a, Franci'a, Sveti'a, Rusi'a, erà totu mintiuni, cà noroculu curutiloru apune pe dí ce merge, din contra imperatulul inaintéza atatu in contra Franciei, catu sí in Ungari'a, au decisu intre sinesi, cà se nu mai pórté bataia in partea lui Rákoczi, ci déca elu nu voiesce a se impaca cu imperatulul, ele se se reintórca la supunere catra acesta. Éca acést'a fù scirea, care scóse pe Rákoczi din Transilvani'a. Deci consultanduse elu cu Bereséni decisera, cà se conchiame dieta la Onod, éra pentrucà lucrulu se se aléga odata, staturile*) se inchiaie între sinesi confederatiune si se se rupa de catra cas'a austriaca pentru totudeauna. „Pre catu tempu adeca locuitorii tiei voru avea sperantia, cà regatulu ungurescu se va mai reintórce vreodata la supunere catra imperatulul Romaniloru, pana atunci între staturi totudeauna va fi impare-

*) Status, séu status et ordines, este terminu juridicr si diplomaticu usitatu in Ungari'a si in Transilvani'a spre a denota cu elu elementele feudali, din care era compusa diet'a tiei, adeca reprezentantii ierarchiei, a magnatiloru séu mariloru boieri, séu boieriloru protipendati, adeca principi, duci, comiti, baroni, reprezentantii celorlalte clase de nobili privilegiati, ai cetatiloru reg. libere etc. etc.

chiere si conspiratiune pe sub mana cu imperatulul nemtiescu. Acesta fù in adeveru unu consiliu de nebuni. N'ar fi trebuitu se se rapésca pana la estremitatea acésta, cu care detera arma in man'a imperatulului; pentrucà pana atunci imperatulul cá rege inca dela inceputulu rebeliunei tractà móle pe supusii sei instrainati cevasi de catra densulu; éra dupace ei in adunarea dela Onod ilu lipsira de demnitatea regésca, de atunci imperatulul incepù a tracta cu locuitorii Ungariei cá cu inemicii sei.“

(Despre rezultatele epochali ale adunarei dela Onod, cumu si despre activitatea iesutiloru in gradulu supremu fatala pe acelu tempu, vomu citi in Nr. viitoriu).

Nr. 257—1869.

Protocolulu siedintiei estraord. a comit. asoc. trans.

tenute in 18. Sept. a. c. 1869 sub presidiulu Rev. dlui vicepresiedinte I. Hannia, fiindu de facia dd. membrii Ilustr. sa dn. cons. Pav. Dunc'a, dn. consil. Petru Manu, dn. senatoriu Petru Rosc'a, dn. adv. dr. Ioane Nemesiu, dn. parochu si prof. Zach. Boiu, dn. prof. I. Popescu, dn. secret. II. Ioane V. Rusu, dn. capitaniu si cassariu alu asociat. Const. Stezariu si dn. adv. dr. Demetriu Racuciu.

§. 90. Dn. vicepresied. saluta pe membrii comitetului, orandule ajutoriulu lui Dumnedieu, cà impreuna se póta conduce si pre an. 18⁶⁹/₇₀ lucrarile asociat. cu succesulu doritu, spre multiumirea astptariloru comune.

Se iea cu placere spre sciintia.

§. 91. Dn. vicepres. dorindu, cà membrii comit. mai nainte de tóte se aiba ocaziune a se informá despre obiectele pertractate si decise in adun. gener. a asoc. trans. tenuta la Siomcut'a in 10—11. Augustu a. c., perlege intregu protocolulu acelei adunari, carele ascultanduse cu cerut'a atentiune se decide, cà pentru acumu, luanduse spre sciintia numai in generalu intregu cuprinsulu amentitului protocolu, comit. in ast'a siedintia se se ocupe, pre langa alte afaceri asia numite curente, numai cu pertractarea cestiunei mai urgente, despre impartirea stipendialoru si ajutorialoru preliminarate de adun. gen. pre an. 18⁶⁹/₇₀. Ér incatu se atinge de acele concluse ale adun. gen., cu acaroru ducere in deplinire e insarcinatu comit., se decide, cà secret. II. se se póftésca a pregatí, pre basea protocolului adun. gen., unu estrasu fidelu despre acele concluse, cà astu modu resumanduse si pertractanduse in siedinti'a procsima a comit. se se póta face ulterioarele dispositiuni, ce se voru aflá de lipsa.

§. 92. In nesu dar cu decisiunea din §-lu precedente, presidiulu pune la ordinea dílei cestiunea stipendialoru si ajutorialoru asoc. Din bugetulu statoritu de adun. gen. pentru an. asoc. 18⁶⁹/₇₀ p. XX. se vede, cà numit'a adunare a preliminaratu urmatóriele stipendia si ajutoria:

1. Unu stipendiu pentru unu ascultatoriu de politechnica de 300 fr. v. a. (vedi p. XX. pos. 4).

2. Doue stipendia pentru doi ascultatori de filozofia cate 300 fr. = 600 fr. (vedi p. XX. pos. 5).

3. Unu stipendiu pentru unu agronomistu de 330 fr. v. a. (p. XX. pos. 6).

4. Doue stipendia pentru gimnasisti à 50 fr. = 100 fr. (p. XX. pos. 7).

5. Unu stipendiu pentru unu studente la scól'a reale de 50 fr. (vedi p. XX. pos. 9).

6. Unu ajutoriu pentru unu sodalu ce voiesce a se face maiestru de 50 fr., si alte doue ajutórie de cate 25 fr. pentru doi invetiacei cari au de cugetu a se face sodali, cu totulu 100 fr. (vedi p. XX. pos. 8).

Escanduse acum discussiune mai indelungata asupra modalitatii si asupra conditiunilor, pre langa care ar fi de a se impartí susu insemnatele stipendia si ajutória, comitetulu cu respectu la interesulu asoc. in ast'a afacere, cum si la bun'a ordine, se afla indemnatu a decide, cà atatu pentru ocuparea stipendiului sub p. 1, folositu pana acum de Dion. Radesiu, carele pana acum n'a satisfacutu conditiunei de a se legitimá despre progresulu in studia pentru a. 186^{8/9}, catu si pentru cele de sub p. 5, 6, se se publice concursu pana in 25. Oct. c. n. a. c. dupa conditiunile usitate.

Totuodata se se faca atenti celialalti stipendia ai asoc. si anume: Petru Prodanu, Ioanu Marcusiu, Stefanu Chirilla, Nicolau Califariu si Lazaru Bosioroganu, lasati si pre anulu 18^{69/70} in folosirea stipendialoru sub p. 2, 3, 4, cà pana in 25. Oct. c. n. a. c. se'si documenteze inmatricularea loru la respectivele institute pre a. scol. 18^{69/70} pentrucà din contra, stipendiale se voru considerá cá devenite vacante.

§. 93. Se presentéza conspectulu despre starea cassei asoc. pre tempulu acestei siedintie, din carele se vede, cà cass'a asoc. are in proprietatea sa sum'a de 41,585 fr. 4 1/2 cr.

Spre sciintia.

§. 94. In legatura cu acelu conspectu (vedi §. 93) secret. II. sub Nrii prot. agend, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 246 si 247 referéza in specialu despre banii incursi la asoc. cá tacse de membri, atatu cu ocasiunea adun. gen. dela Siomcut'a, catu si dupa aceea pana la siedint'a presente a comitetului, cumu si cá colecte si prenumeratiuni la „Transilvani'a“ si anume:

a) Cu ocasiunea adun. gen. dela Siomcut'a-mare au incursu cá tacse de membrii dintre care 2 m. fundatori, celialalti ordinari 1244 fr. v. a.

b) Prin dn. protop. alu Turdei Iacobu Lugosianu s'au trimesu cá colecta 14 fr. v. a.

c) Prin dn. notariu la curtea de cassatiune in Pest'a dr. Ios. Galu s'au trimesu cá tacse de m. ord. pre 186^{8/9} 25 fr. v. a.

d) Dela dn. asoriu suplente la judecatori'a din S.-Sz.-György Alecsiu Onitiu cá tacsu pre a. 186^{8/9} 5 fr. v. a.

e) Prin dn. protop. si vicepres. alu asoc. Ioanu Hanni'a cá tacse de m. ord. 20 fr. v. a.

f) Cá prenumeratiune la „Transilvani'a“ au incursu 9 fr. v. a.

Se iea spre sciintia.

§. 95. Se presentéza unu documentu alu cassei asoc. despre schimbarea unui galbinu cu 5 fr. 85 cr. in val. austr. si 6 fr. in argintu cu 7 fr. 14 cr. in val. austr., cu totulu 12 fr. 99 cr. v. a.

Spre sciintia.

§. 96. Secret. II. sub Nrii 237, 254 prot. ag. referéza, cà consist. mitrop. din Blasiu trimite la comitetu raportulu dlui protop. din Sabesiu, Ioanu Deacu, dinpreuna cu 7 frustrate consemnatiuni de colecte in suma de 26 fr. 48 cr., ce prin susu-numitulu dn. protop. s'a fostu administratu deadreptulu la comit. asociat., precum se vede din protocolulu siedintieloru comitet. din 22. Iuliu a. c. §. 63.

Cu acea ocasiune acelu consistoriu pre langa o alta lista mai trimite 6 fr. 10 cr. colecte adunate in parochi'a gr. cat. a Manaradei in favórea asoc.

Totu dela susuveneratulu consistoriu s'au mai primitu doue liste de colecte si o cuietantia despre 3 fr. 3 cr., cari dn. viceprotop. Ioanu Copacianu i-a adunatu pentru asoc. si i-a predatu respectivului domnu colectoriu.

Spre sciintia cu aceea, ca acesti bani (3 fr. 3 cr.) inca nu s'au primitu la comitetu.

§. 97. Se presentéza testimoniulu scol. pre sem. II. an. scol. 186^{8/9}, produsu din partea stipendiatulu asoc. Stefanu Chirilla, agronomistu la Ung.-Altenburg, din carele se vede, cà numitulu teneru a raportatu preste totu clase de progresu multumitoriu.

Spre sciintia.

§. 98. Cassariulu si secret. II. aterne comptulu despre spezele caletoriei facute pana la adun. gen. dela Siomcut'a si indereptu.

Conclusu, Se preda spre esaminare unei comisiuni alese in persónele ddloru membrii Pav. Dunc'a, Petru Manu si dr. I. Nemesiu.

§. 99. Se impartasiesce o charthia dela congregatiunea gen. a districtului Cetatiei-de pétra ddto. 28. Iuliu a. c., prin care se aduce la cunoscentia, cumcà susulaudata congregatiune a luat spre placuta sciintia scrisori'a presidiului asoc. relativa la tienerea adun. gen. pre an. cur. in Siomcut'a-mare.

Spre sciintia.

§. 100. Se presentéza doue carti, daruite in favórea bibliotecei asoc. si anume: a) Dictionariulu ungaro-romanu, daruitu de autoriulu seu G. Baritiu, si b) altu opu intitulatu: „Die Stiftung des kath. Theresianischen Waisenhauses“ daruitu érase de autoriulu seu Wilh. Schmidt.

Conclusu. Ambele aceste daruri se primescu cu multiamita si dn. bibliotecariu se insarcinéza ale petrece in catalogulu cartiloru tienetórie de bibliotec'a asociat.

§. 101. Pentru verificarea protocolulu acestei siedintie se alegu dd. membrii Pavelu Dunc'a, Petru Manu si dr. I. Nemesiu,

Cu aceste ședinți'a comitetului începută la 4 ore,
se încheiă la 6 ore după amiazi,

Datulu că mai susu.

Ioanu Hannia mp.,
vicepresedinte.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

S'a cetitu și verificatu în 28. Sept. 1869.

Pav. Dunc'a mp. Petru Manu mp. Dr. Nemesiu mp.

C l i o.

(Continuare din Nr. 20.)

Documente pentru istori'a eclesiastica a romanilor.

Istori'a eclesiastica a poporului românesc încă nu e scrisă, pentrucă ceea ce avem până acum delă Petru Maior încôce, sunt numai fragmente, la care trebuie să se mai caute și adaoge încă un mare număr de documente autentice, spre a împlini spașimantătoriele lacune din aceea.

În colecțiunea memorată în Nr. 20 alu acestei foi aflăm urmele mai multor documente foarte necesare spre a complini și ôresicumu corege séu rectifică datele istorice bisericesci începând delă finea secolului alu 17-lea până catra finea celui de alu 18-lea, adică camu pe una sută de ani, care a și fostu unu secolu din celi mai interesanți. Se întielege, că ne-ar fi mai placutu la toti, déca amu fi în stare de a împartăș documentele întregi după textulu lor, éra nu numai în estrase; nu ne îndoim înse, că va veni tempulu, cându istoriografii romani voru avea și texturile. De altumentrea noi încă le vomu publica întregi pe cate le avem, în estrase pe cate le aflăm numai în acea formă sinoptică. Compilatoriulu din Vien'a nu le avuse în ordine cronologică, noi le vomu asedia pre catu numai se va potea după ani; éra de aci încolo lectoriulu care cunôce pe tôte celelalte documente, câte s'au publicatu până acuma, va sci pune érași pe fiacare la locul ce i se cùvene. Unele pușine din colecțiunea nôstra era cunoscute și de aiea, noi înse le reproducem și aici din cauze usioru de priceputu. Precumu se va vedea, partea cea mai mare din acestea documente se reduce la istori'a turburarilor religiôse din secolulu trecut, înse tocma acésta și este cea mai multu disputată și totuși până astadi foarte reu cunoscută, din care cauză unii romani, carii au scris în anii din urma cate ceva despre afacerile eclesiastice din secolulu trecut, se exprimă cu „se dice,” „se spune,” cu dóra și cu pôte; unu metodu acesta, pe care istoriculu ilu adôpta numai în necesitatea suprema, cându adică elu va fi desperatu de a mai da preste documente autentice.

La unele documente ne vomu opri cate pușinu, înșocîndule de unele reflecșiuni pentru mai bună întielegerea lor. Acestea premise, trecem la comunicarea documentelor.

— În „Lünigii Codice diplomatico Germaniae” tomo I. pagina 2135 se afla cele cinci puncte numite Puncta Mikesiana de dato 5. Septembris 1699. La acestea puncte este alaturată și diplom'a imperatului Leopoldu I. esită în cauz'a unirei în dogme cu Rom'a, éra deasupra stă acestu epigrafu germanu: „Dass die Walachen mit denen vier in Siebenbürgen verstatteten Religionen gleiche Religionsfreiheit geniessen sollen.” Adică pe românesc: „Că românii se se bucure de libertatea religiôsa întocma precumu o au cele patru religiuni recunoscute în Transilvani'a.”

— Resoluțiunea imperatului Leopoldu I. din 4. Aprilie 1698 sunătoră despre taxe, întimată cancelariei transilvane, are acestea: „Ministri graeci aut valachi, si catholicis accesserint, gaudebunt jure catholicorum, si alii religioni, fruuntur illius privilegiis, si vero manserint in statu quo nunc sunt, dabunt taxam.”

— Se știe din Cserei și din alți cronicari, că în data ce mitropolitulu Atanasie a trecut la unire, persecuțiunea religiôsa s'a și începutu în unele ținuturi ale țerei mai alesu asupra preotilor, carii nu au voit să se tréca la unire. În a. 1866 s'a publicatu în „Sionulu românesc” copi'a unui rescriptu imperatescu tradusu în românesc precumu se traducea înainte de acésta cu 170 de ani, prin care imperatulu opresce strinsu persecuțiunea romanilor din cauz'a religiunei lor. Pe atunci autenticitatea acelu documentu fu trasa la îndoieala de catra unii ômeni, carii nu 'și luasera ostênél'a de a petrunde mai departe în spiritulu acelu tempu*). În colecțiunea desu citată aflăm acelu documentu pastratu întregu în limb'a și în form'a, în care esia pe atunci asemenea documente. Acelasi sună:

Leopoldus etc. etc. Memineritis procul dubio clementissimae nostrae resolutionis sub 14. Aprilis a. 1698 repetitae, qua serio decernimus, ut Valachis graeci ritus integra libertas sit, uni ex quatuor in Transilvania receptis religionibus se uniendi, vel etiam in suo religionis statu, quo nunc sunt, manendi, ita quidem, ut iisdem privilegiis gaudeant, quibus illa religio, cui se valachi univerint, gaudet. Cum autem magna cum displicentia intelligamus, quod contra praefatas nostras clementissimas resolutiones non solum agatur, verum etiam quidam seditionis et turbationis quietis publicae amantes spargere audeant, quod intentio nostra esset, ut praefati valachi ad unionem cum religione catholica cogerentur: Proinde vobis hisce constantem nostram c. r. voluntatem, mentem et intentionem clementissime declarare volumus, quod dictis valachis integra libertas sit, se uni ex quatuor receptis in Transilvania religionibus uniendi, aut in

*) Acelu documentu se aflase cu pușini ani mai înainte în bisericuți'a românésca din orasiulu secuiescu Odorheiu și era tipăritu pe formatu folio micu, cu litere latinesci, înse cu ortografia că vai de ea.

moderno suo statu manendi, gaudeantque illis privilegiis, quibus religio, cui se univerint, gaudet, aut ipsi valachi in moderno suo statu manentes fruuntur, ita quidem, ut nemo sub paena gravis nostrae indignationis praesumat saepe dictos valachos in hac sua libertate turbare, aut minimum gravare; imo contra facientes ad instantiam gravatorum bono ordine factam debite puniantur et laesis congrua satisfactio et justitia fiat. Volumus enim, ut quilibet juxta regium nostrum diploma vitam in religione sua quiete degere possit ac valeat. Vobis denuo clementissime mandantes et serio, ut praefatam nostram regiam declarationem per totam provinciam sine mora non solum publicari faciatis, verum etiam in observationem hujus nostrae clementissimae resolutionis omne studium et diligentiam, uti zelosos et fideles consiliarios decet impendatis, cui etiam debitum morem gerere noveritis.

Caeterum vobis gratiam nostram caes. r. etc. benigne confirmamus. Datum Viennae, 11. Decembris 1701. Julius Frid. C. v. Buccelin. Ad mandatum s. c. r. et Apost. Majestatis proprium: Johannes Th. Weissenberg.

Acelasi documentu tradusu liberu in romanescu: Leopoldu etc. etc. Fara indoiéla ve veti aduce amente de prea indurat'a nóstra resolutiune repetíta in 14. Apríle 1698, cu care decretaramu seriosu, cá valachii de ritulu grecescu se aiba libertate deplina a se uní cu un'a din cele patru religiuni recepte in Transilvani'a, séu sí a remané in statulu religiunei loru in carele sunt acumu, sí incá asia, cá se se bucure de aceleasi privilegia, de care se bucúra religiunea, cu care se voru fi unitu valachii. Éra dupace amu afflatu cu mare neplacere, cá nu numai se lucra in contra susu memoratelorú nóstre resolutiuni prea indurate, ci inca unii iubitori de rescóle sí de turburari publice cutéza a latí faime, cá sí cumu intentiunea nóstra ar fi, cá susu memoratii valachi se fia constrinsi (siliti) la uniune cu religiunea catolica, asia voimu a ve dechiara vóua prin acésta in modu categoricu sí cu mare clementia vointi'a, cugetulu sí intentiunea nóstra cesaro-regésca, cá numitiloru valachi se li se lasé voí'a deplina a se uní cu vreun'a din cele patru religiuni recepte in Transilvani'a, séu a remané in statulu loru de acuna, sí se se bucure de acelea privilegia, de care se bucúra religiunea cu care se voru fi unitu, séu de care se bucúra aceiasi valachi in statulu loru de acuna, sí inca asia, cá sub pedéps'a grelei nóstre mánii se nu cuteze nimeni a conturba séu catusi de puçinu a napastuí pe desu numitii valachi in acést'a libertate a loru; éra cei carii voru face in contra, déca voru fi aratati pe cale cuvenita prin cei napastuiti, acei'a se'si ia pedéps'a meritata si celoru vetamati se li se dea satisfactiune sí se li se faca dreptate. Pentrucá voimu, cá intru intielesulu diplomei nóstre fiacare se'si petréca victi'a in religiunea sa in pace. Deci ve poruncimu vóua din nou cu tóta clementi'a si seriosu,

cá susu aratat'a nóstra dechiaratiune regésca nu numai se o publicati fara intardiere in totu coprinsulu provinciei, ci totu-odata se puneti tóta grija sí diligenti'a precumu se cuvine consiliariloru zelosi si fidei, pentrucá acésta resolutiune a nóstra prea indurata se se obserbe sí voi însíve se sciti cá aveti se ve supuneti aceleia.

Intru altele grati'a nóstra ces. reg. etc. Datu in Vien'a, 11. Decembre 1701. Julius Frid. Com. de Buccelin. La mandatulu propriu alu Maiestatei sale sacre ces. regie sí apostolice: Johannes Th. Weissenberg.

Acésta resolutiune imperatésca era se fia fórté frumósa sí chiaru minunata, déca ea nu ar fi fostu lipsita cumu se díce, de mani sí de pitióre, sí éca pentruce. Imperatulu Leopoldu in Magna charta Transilvaniei, adeca in diplom'a sa din a. 1791 confirmase cu cea mai mare solenitate Approbatele sí Compilatele, prin urmare toti articlii de lege lovitóri in confesiunea vechia a romaniloru; de aceea necumu diet'a, dara neci gubernulu de atunci nu se tienea obligatu a da ascultare porunciloru de natur'a celei comunicate la loculu acesta. Preste acésta este de obserbatu prea bine, cá cardinalulu Kollonits, atotopotentele ministru sí fanaticulu persecutoriulu toturoru confesiuniloru nu e subscrisu la acésta resolutiune. Deci déca cronicariulu Cserei sí alii din acelu tempu sustienú, cá dupa porunci de acestea publice urmá sí altele secrete cu totulu opuse in coprinsulu sí in scopulu loru, istoricii carii mai cunoscu de acestea destule, nu voru sta neci-unu minutu la indoiéla, cá ce valóre se dea ei acestei resolutiuni, care pre catu lovea in calvini, la carii pana atunci trecusera multi romani, nobili sí nenobili, inca sí unii preoti, pe atata dá preste nasu sí iesutiloru.

Cu tóte acestea persecutiunile pornite asupra romaniloru din caus'a uniunei pe tempulu lui Leopoldu nu au potutu tiené, decátu numai pana la an. 1703, in care anu prorupse revolutiunea lui Franciscu Rákoczi. Din acelu anu iesutiloru le trecú poff'a de a se mai ocupa seriosu cu afacerile religióse ale romaniloru din Transilvani'a, pentrucá le detesera de capu protestantii sí chiaru una parte mare a catoliciloru din Ungari'a (vedi M. Cserei, N. Bethlen s. a. s. a.). Adaogemu la acestea, cá una parte a romaniloru inca prinsese arme asupra iesutiloru. Toema sí Gavriulu Nagyszegi, pe care Rabutin ilu incarcerase din caus'a protestului compusu de elu la rogarea romaniloru brasioveni, scapandu din captivitate trecú la curuti, unde ajunse la rangulu de coloneltu, in care calitate ilu vedemu de ecs. la a. 1707 postatu intre Miercurea sí satulu Drasieu tienendu bataia cu un'a miie cincisute de curuti in contra nemtiloru comandati de baronulu Tige, care avea cu sine preste trei mii. Au mai fostu sí alti mai multi capitani de romanu, carii au combatutu in contra armatei iesutiloru.

(Despre protestulu lui Nagyszegi vedi mai la vale.)

In cei siese ani ai domniei lui Iosifu I. orice persecutiuni religiöse au fostu strinsu oprite sî neci cã s'au facutu de acelea, pentrucã Iosifu I. despretiuiã pe calugari sî le amerintiã cu furci; au ajunsu inse locuitoriloru relele unite cu guer'a civile, cium'a, locustele s. cl.

Proselitismulu religiosu alu iesutiloru s'a reimprospetatu dela 1712 inainte. Inse mai alesu dela 1715 se vede treptatu ingrijire mai multa a curtei imperatesci pentru consolidarea sî latirea catolicismului in Transilvani'a, precumu se va cunósce sî din enumerarea documentelor care urméza aici.

Totusi iesutiã inca neci sub bigotulu regimu alu lui Carolu VI. inca totu nu'si putea alerga cãii dupa poft'a loru. Tronulu lui Carolu fusese atacatu, grija de a'lu consolida sî pe viitoriu prin sanctiunea pragmatica era cu totul absorbitória; se cerea deci, cã simtiementele sî convictiunile popóraloru se mai fia inca crutiate sî se nu fia aduse la desperatiune, cã se recurga éراسi tocma sî la arme. Totusi iesutiã nu se odichnira, din care cauza sî urmara nesce rescóle sangeróse, care pana acumu abia sunt atinse ici colea. Dupa mórtea comandantelui comite Steinville in 21. Octobre 1720, romanii din comitatulu Unedórei in desperatiunea loru adunanduse la Dobra sî armanduse luara cetatiu'a dela Deva cu asaltu, pe care apoi trupele imperatesci numai cu versare de sange o au potutu relua. In a. 1727 romanii munteni inca se resculara sî ocupandu Abrudulu, acolo isi prochiarama libertatea loru in contra toturoru apasatoriloru. Acea revolta inca se potú sugruma numai cu armele.*)

Intr'aceea noi mai nainte de a merge mai departe, trebue se ne insemnamu indata acuma la inceputulu publicariloru nóstre una macsima pre catu credemu noi, de cea mai mare importantia pentru natiunea romanésca, adeca macsim'a stabilita in resolutiunile imperatului Leopoldu I. pe urm'a diplomei din 1691. „Romanii se aiba libertate deplina a se uní cu ori-care din cele patru confesinni recunoscute, legali, domnitórie,“ adeca: romanii se aiba libertate a se face calvini, luterani, catolici, unitariani. Sub acésta conditiune romanii inca potú avé parte de drepturile omenesci sî de beneficiurile constitutiunei; éra déca nu voiescu a se uní, atunci se remana numai tolerati sî in stare de sierbitute in care se afla. Ce insemná acea macsima? Ea insemná curatu, cã poporulu romanescu cá individualitate colectiva, cá natiune, prin alaturarea lui la mai multe confesiuni, adeca prin ajutofiulu religiunei se fia smacinatu, decompusu, prefacutu in totu feliulu de alte elemente, sî asia elu cá elementu romanescu se dispara cu totulu de pre suprafati'a Transilvaniei. Imperatulu Sigismundu, care arsese pe Huss, stabilise pentru romanii macsim'a: Poporulu valachu se fia estermnatu cu totulu (radicitus). Acésta macsima era fórté bar-

bara, inse prea bine intielésa, de aceea romanii au sî sciutu se se apere de ea — cu armele. Sub principii numiti nationali ai Transilvaniei se adoptase una alta macsima: Aristocrati'a se domnésca, se dispuna preste tóte veniturile tiei; sasii se dea bani; secuii se mérga la bataia sî se faca predi; romanii se arepamentulu. Acést'a éra se intielegea, ea era asiatica, dara franca. Inse macsim'a din dílele lui Leopoldu cá ce epitetu ar merita ea!

Despre protestulu lui Gavriilu Nagyszegi datu in numele brasioveniloru in caus'a uniunei ecsista cateva acte si anume relatiunea consiliului bellicu din 25. Iuliu 1702 si decretulu regescu din 18. Noembre 1702. Se díce cã dóua copii din protestulu lui Nagyszegi se potú citi in archivulu capitulariu din Alb'a-Iuli'a. In a. 1747 Nr. 111 nisce romanii din Fagarasiu se provocara la acelu protestu alu lui Nagyszegi, despre care scrie si cronicariulu Mich. Cserei.

„Litterae Confirmationales Josephi I. privilegii (diplomatis) valachorum unitorum de anno 1699 collati, emanatae 1708“ se potú vedea pastrate impreuna cu diplom'a sub Nr. 181 din a. 1743.

Sub Nr. Aul. 128 de an. 1715 Litterae fundationales episcopatus Fogarasiensis unitorum.

Sub Nr. 128 din 1715 se afla una scire despre unu sigilu alu sinodului clerului romanescu, carele se perduse, dar se reafliase la unu cetatiénu din Sibiiu.

Sub Nr. 111 din a. 1716 se potú citi acte sinodali despre alegerea episcopului romanescu. Sinodulu fusese convocatú cu concessiune imperatésca in a. 1714.

Sub Nr. 47 din 1718 se afla suplic'a episcopului unitu Ioanu Pataki, in care se plange, cã de si imperatulu destinase pentru episcopulu unitu unu dominiu cu venitu de trei mii fiorini inca din 6. Oct. 1715, de sî in 29. Decembre 1717 aceeași porunca se reinnoí, totusi adaoge episcopulu: „pientissimae huius resolutionis intento fine hactenus adhuc beari haud valui.“

De unione valachorum cum ecclesia catholica se afla una carte manuscrisa titulata: Notata summaria ad historiam societatis Jesu. Compilatoriulu sustiene, cã date mai bune despre unire abia se voru mai afla airea si recomanda mai alesu paginele 107, 249 pana la 251, 316—318, 323—327.

Despre incercarea unirei pe la Caransebesiu et Lugosiu inca la anii 1600 pana la 1604 prin unulu Stefanu Szent-Andrási se potú vedé date prea interesante totu in manuscriptulu titlatu Notata summaria tom. I.

Sub Nr. 62 din a. 1717 se demanda prin cancelari'a curtei cá, dupace episcopulu romano-catolicu pretende cu dreptu istoricu numirea episcopiei sale de Alb'a-Iuli'a, spre a se evita conflictele, episcopulu greco-catolicu (unitu) se 'si mute resiedenti'a sa la Fagarasiu, care de sî este in possessiunea veduvei lui Mich. Apaffi II., dara dupa mórtea ei totu are se

*) Jos. Kemény Tudományos gyűjteményék 1830. Lad. Kővári Erdély történelme tom. VI. ad ann. 1720—1730.

tréca la fiscu, de unde apoi se va dá episcopului romanescu.

Rescriptulu imperatescu din 11. Dec. 1732 si altulu din 23. Noembre 1734 suna: De iuribus quae competunt valachis unitis. Acestea dóua rescripte inse sunt numai citate in collectiune, éra din contestulu loru nu este nimicu. Mai este inse si unu altu rescriptu imperat. din 1. Iuniu 1737 Nr. aul. 124 trimisu catra guberniu, prin carele imperatulu Carolu VI. demanda, cá dupace napastuirile si rugamentile (gravamina et preces) episcopului sí clerului gr. res. unitu nu s'au potutu lua la discussiune in diet'a trecuta din caus'a unoru mari difficultati (ob interventas ibi novas et graves difficultates) sí s'au amanatu pe alta dieta, gubernulu tieriei se aduca in deplinire „mandata majestatica juxta eorum contenta,” éra despre resultatu se faca relatiune.

(Óre unde voru fi acelea petitiuni nationali romanesci din 1734 et 1737?)

Sub Nr. 94 din 1732 se afla una relatiune, cumu se pare dela gubernu catra imperatulu Carolu VI., din care se vede, cá episcopulu unitu cerea neinceptatu publicarea diplomei leopoldine, a celei date in favórea clerului unitu, pentrucá asia acea diploma se castige potere de lege, cá inse gubernulu temandá si tandalea din ani in ani.

Relatiunea guberniului din 26. Martiu, sub Nr. aulico 31 a. 1733 despre rangulu, ce se dá episcopului Ioanu Inocente Clainu între comitii si baronii tieriei.

In 22. Maiu 1745 gubernatoriulu comite I. Haler scrie la cancelari'a curtei, cá cu unirea merge fórte greu, pentrucá resistenti'a plebei este fórte mare. (Mind azon által jobban éled a plebea renitentia; már tovább mi leszen belőle, csak Isten tudja.)

In rescriptulu regescu esítu in 23. Dec. 1745 sub Nr. curtei 327 imperatés'a Mari'a Teresi'a demanda gubernului, cá privilegiulu séu diplom'a data in favórea unitiloru de mosiu-seu (bunu-séu) Leopoldu I. confirmata si de dens'a. se se publice nesmintitu in dieta fara neci una interpretatiune (sine ulla interpretatione). (Adica diet'a voiá se dea diplomei unu intielesu falsu.) Totuodata imperatés'a mostra pe gubernulu tieriei, cá pentru ce a voitu se céra informatiune dela dieta asupra Normativului aprobatu de dens'a in favórea venituriloru preotiesci pentru uniti, apoi ii demanda strinsu, cá elu se aduca la indeplinire mandatulu sí resolutiunea preanalta cu modulu prescisu in acelasi, in fine inchiaie repetendu'si porunc'a: „Ita eidem clementissimae resolutioni nostrae inhaerentes, illam executioni dandam serio iterum iubemus.“

Acésta porunca data in favórea subsistentiei materiale a preotiloru uniti fusese in adeveru seriósa, dupa care au mai urmatu si altele multe in acelasi intielesu pana la a. 1848; resistenti'a inse din partea claselor privilegiate ale tieriei a fostu in mai multe casuri mai tare, decatu tóte poruncile imperatesci.

Rescriptulu imperatescu din 14. Oct. 1746, Nr. 331, prin care se demanda strinsu propagarea unirei bisericesci, se arata cá sunt denumiti protectori spre acelu scopu si cá episcopulu rutenescu unitu dela Muncaciu visitandu Transilvani'a, isi factu relatiunea sa la curte; se demanda cá calugarii si preotii neuniti, carii lucra la surparea uniunei, se fia trasi in judecata (per causarum nostrarum directorem) si se fia pedepsiti (condigna animadversione et castigatione, modo et ordine in mandatis nostris, aequae ac instructione protectorum praescripto); in fine se se oprésca aducerea cartiloru bisericesci din Valachi'a, si se demanda infiintierea unei tipografii romanesci pentru uniti.

In acelasi tempu cancelari'a curtei constata fapt'a, cá episcopulu unitu se opune din respoteri, cá se nu i se mai dea neci unu teologu iesuitu ad latus; se demanda inse, cá pe temeulu bullei papale episcopulu se fia constrinsu (memoratum episcopum adstringere), cá se sufere pe iesuitu in cóstele sale. Certele acestea, precumu se scie si de airea, nespusu de inversiunate, se intendu pana pe la a. 1753. Pe atunci residenti'a se stramutase la Blasiu; iesuitulu se incuibà sí acolo. In a. 1753 fu denumitu iesuitulu Michael Salbeck, in loculu altui iesuitu, anume Emericus Palkovics qua causarum auditor generalis. . . . Vedi si relatiunea colegiului montanisticu din 14. Oct. 1752 despre acelasi Salbeck. Asupra acelui Salbeck se mai afla si alte acte oficiali din a. 1753. Elu cá sí predecesoriulu seu, fusese adeveratu politiaiu tiranitoriu pusu asupra romaniloru.

Sub Nr. 331 din 1746 instructiuni imperatesci fórte severe date protectoriloru, cá toti cati aru cuteza a vorbi in contra unirei, fia mireni, fia preoti, indata ce s'ar adeverí unu lucru cá acesta, se fia incarcerati si detienuti, éra déca asemenea mesura nu s'ar potea ecsecuta cu altu modu, se chiane trupele intr'ajutoriu (brachium militare), déca poporulu nu ar voi se'i dea de buna voia. Hirotonirea in tierile vecine se opresce sub pedepse fórte grele de temnitia. Pe la fruntariale tieriei se iau mesure aspre. Comunele care primescu preoti séu calugari din tierile vecine sunt pedepsite cu 40 fr., éra preotii se arunca in prinsóre. Inse pedepsele cele mai aspre era dictate asupra aceloru preoti, carii hirotoniti de episcopulu unitu, trecea éراسi la neunire. Negutiatorii greci carii aru fi cutezatu a vorbi in contra unirei, inca o patia fórte reu etc. etc. Mare pecatu, cá din acea instructiune funesta compilatoriulu decopiá numai punctele 2, 3, 7, 11, 13. Ó voru decopia altii intréga.

Din protocolulu dietei transilvane tienute in a. 1747 la 8. Fauru se vede curatu, cá instructiunea data si aprobata de imperatés'a, citita in fati'a dietei, fu adoptata si de acésta, fara cá se contradica unu singuru membru alu dietei. Asia acea instructiune se prefacú in lege, séu adeca persecutiunea confessiunei gr. res. neunite fu legalisata prin diet'a tieriei.

Despre emissarii trimisi de mitropolitulu din Car-

lovitiu dela a. 1750 înainte, spre a impedecca unirea cu Rom'a.

Fiindu-cà romanii din Transilvani'a era maltratați de iesuiti si de asia numitii patroni ai uniunei, adeca de cativa magnati si consiliari romano-catolici, clerulu serbescu aflase terenu pregatitu fórte bine spre a se amesteca in afacerile religiose ale romaniloru transilvani. Ur'a, urgi'a, fanatismulu orbu lucrá de ambele parti spre ruinarea totale a bisericeii romanesce. Multime de acte oficiali constata acestu adeveru. Compilatoriulu acestoru documente istorice citeza din tóte numai acestea:

Protocolulu commissiunei speciale denumite de imperatés'a spre a investiga lucrulu. Vedi sub Nr. 475 a. 1758.

Prean. rescriptu Nr. 292 an. 1759 despre tolerantia catra neuniti.

Istori'a arestareii misionariulu sêrbu Sofronie in Abrudu in 2. Aug. 1760 prin locotenentele Halmágyi dela regimentulu Gyulai. Vedi Nrii aul. 405, 406, 417, 466, 533, 679 de anno 1760.

Regularea jurisdictiunei eclesiastice din 1770 Nr. 77.

In urmarea multeloru si funesteloru turburari religiose escate intre romani, atietiate cu totuadinsulu de una parte prin papistasi, éra de alt'a prin protestanti unguri si sasi, Mari'a Teresi'a denumí pe C. B. Buccov de presedente alu comisiunei investigatôrie. Buccov era pe atunci comandante generalu in Transilvani'a. Sub acesta se ecsecutara cateva dragonade, candu asupra romaniloru, candu asupra secuiloru. Acestu Buccov, carele fu trimisu in Transilvani'a la an. 1761, intre 1761 et 1764 in lipsa de gubernatoriu alu tieiei, a fostu totuodata si presedente alu guberniulu; cu alte cuvente: tiér'a se aflá in mai multe respecte sub lege martiale. Nu avem se uitamu, cà totu in acei ani s'au infiintiatu si regimentele confiniarie (granitarii).

In 23. Aug. 1768 se dau episcopulu G. Maioru diece mii de fiorini din cass'a camerale cá ajutoriu pentru propagarea unirei.

Sub Nr. aul. 423 din 1768 éra si obvene caus'a neunitiloru.

Sub Nr. 1626 din 1774 imperatés'a scrie conțelui Nicolae Bethlen, care pe atunci era presedente alu gubernulu, cá in circumstarile cumu era pe atunci, neunitii se nu mai fia pedepsiti cu atata rigóre (ut nimio cum rigore haud procedatur); éra déca s'ar intempla, cá din cei carii parasescu unirea, se fia aruncati iu carcere, se se ia mesuri, cá pe tempulu catu voru fi detienuti, se li se dea neincetatu invetiatura spre a'i readuce; de alta parte popii uniti lenesi, séu aplecati spre neunire se fia pedepsiti aspru; „et in popas unitos remissiores et in apostasiam conniventes in suis parochiis per superiores severe animadverti velimus; benignam (?) hanc voluntatem nostram pro debita attentione et observatione episcopo Fogarasiensi notam reddes etc.“

(Va urma.)

Ceva despre „Transilvani'a.“

Sub acésta rubrica citimu in „Famili'a“ Nr. 39:

„In adunarea generala de anu a Asociatiunei transilvane s'a vorbitu multu si despre organulu asociatiunei, intitulatu „Transilvani'a.“ S'a dîsu acolo intre altele si aceea, cà procesele verbale ale asociatiunei totudeauna se publica pré tardiu in organulu ei. Insedaru! Ast'a si acuma se intempla totu asia. Astadi primiramu numerulu din 1. Optombre alu „Transilvaniei,“ — si fói'a acést'a numai acuma publica procesulu verbalu din diu'a prima a adunareii generale. De atunci a trecutu o luna si diumatate. De atat'a tempu a avutu trebuintia fói'a asociatiunei, cà se póta publica unu procesu verbalu scrisu si autenticatu inca atunci a dóu'a di. Noi — celelalte foi — amu terminatu de multu raporturile nóstre despre adunarea din Siomcut'a, amu si finitu polemiile cu foile straine, — si éta organulu asociatiunei numai acuma peste o luna si diumatate vine se ne spuna ce s'a intemplatu la Siomcut'a! Nu scimu cine e de vina in caus'a acést'a — dar suntemu convinsi, cà onor. redactiune a „Transilvaniei“ nu e culpabila, — ea de siguru ar fi publicatu acestu actu de multu, de cumva i s'ar fi — trimisu.“

Cu scopu de a informa pe „Famili'a“ si déca va afla dens'a cu cale, si pe publiculu seu, noi o reflectamu la urmatóriele impregiurari:

„Transilvani'a“ ese, conformu vointiei asociatiunei transilvane reprezentate prin adunarele sale generali anuale, numai de dóua ori pe luna, éra nu de dóua ori si neci macaru unadata pe septemana.

Dupa praceea introdusa dela inceputulu asociatiunei, neci unu actu de ale adunareii generale nu se póte espedui din cancelaria, pana nu va fi pertractatu in siedinti'a comitetulu.

Redactoriulu uitase de acea prace, si asia in dio'a plecarii sale dela Siomcut'a ceru protocolu si disertatiuni, pe care dorea se le publice cu atatu mai virtosu indata atunci, cu catu lipsindu elu trei septemani de acasa si nefiindu ajutoratu in acelu tempu de nimeni pe lume cu manuscriptu, se temea cà Nr. 17 nu va putea esi la tempu. Inse redactoriulu se convinse in dóua minute, cà in momentele plecarii secretariloru asociatiunei neci protocolulu din urma alu adunareii nu era inca autenticatu, neci ddni oratori nu si impertasisera de locu cuventarile si disertatiunile tienute in acea adunare; preste acésta i se observá, cà protocolulu si aclusele lui se voru trimitu cu adeveratu preste puçinu prin posta la Sibiu, cà inse acelea au se tréca prin siedinti'a cea mai de aprópe a comitetulu; éra acea siedintia nu se va putea tiené mai curendu, de catu marti dupa 1-a lunei urmatórie. Acea 1-a Septembre c. n. a fostu miercuri, prin urmare siedinti'a s'a tienutu marti in 7. Septembre.

Inre acestea ni s'au trimisu de dato 19 Augustu a. c. cuventarea escelentiei sale domnului presedinte si raportulu comitetulu. Din aceste acte ajunse aici in 21. Augustu, cuventarea se si vediu publicata in Nr. 17 din 1. Sept. impreuna cu unu protocolu alu sied. estraord. a comitetulu din 22. Iuliu, verificatu inse numai in 26. Iuliu si ajunsu aici tocma pre candu redactoriulu plecase din Brasiovu pentru adunarea gener. La loculu acesta insemnamu, cà redactoriulu candu se afla in vreuna calatoria, nu are pe cine se lase in loculu seu, ci chiaru si corecturele i se trimitu pe urm'a lui, de ecs. la Bucuresci, éra scrisorile stau pe mésa nedeschise de nimeni.

Cu dat'a din 31. Aug. Nr. comit. 250/1869 ne vení la 2. Septembre censemnatia domniloru membrii etc. etc., carele nu a potutu esi in Nr. 18, din cauza cà redactoriulu chiamatu de urgentia la societatea academica s'a vediatu constrinsu a redacta si correge acestu Nr. mai deodata cu Nr. 17, pentru cá inca corecturele acestuia se nu i se mai preamble pe la Bucuresci. Camu asia patu toti cati sunt condamnati a sierbi la cate duoi si trei domni.

Sub dat'a din 28. Sept. Nr. 262/1869 ni s'a trimisu protocolulu sied. II. a adun. gen. cu 6 acluse si cu reflectiunea, cà „celelalte acluse voru urma mai tardiu. Disertatiunile ddloru

Popufiu si Al. Buda inca nu leamu primitu, de si iamu provocatu odata.“

Unu restu din acte si protocolulu siedintiei din 5. Octobre ilu primiramu aici in ²⁹/₁₇ Oct. la 11 óre dim. Unu altu restu inca totu mai lipsesce.

Se mai continuamu inca si cu alte acte oficiali justificative? Speramu cá asta-data va fi de ajunsu cu atata. Totusi cá de inchiaiere rogamu pe „Famili'a," cá se reflecteze a) la cele ce disese unu protopopu in adunarea dela Gherl'a despre gramadirea in cate unu singuru Nr. a mai multoru acte oficiali; b) se'si aduca amente, la câte luni se potea citi actele adunari-loru generali in anii, in carii acelea se publicá in forma de carte, brosiura; c) se ia amente, cá alte diarie publicara aceea ce voira, si asia cumu le placú loru, éra „Transilvani'a“ este oblegata a publica actele care i se trimitu cá in forma oficiala; d) se considere, déca una foitia cá „Transilvani'a“ se póte renumera intra foile periodice luate intru intielesu strinsu, séu cá ea s'ar potea inregistra mai cu mare dreptu intre publicatiunile litterarie ori scientifice, care nu sunt destinate a indestula interese séu curiositate momentana, ci mai virtosu a pastra acte si documente pentru viitoriulu mai apropietu séu mai departatu, dupa cumu va fi cerendu interesulu celu mare generalu, la care tientéza asociatiunea nóstra.

Frumosu si in unele respecte chiaru sublimu a fostu apelu comitetulu publicatu in Decembre 1867, repetitu, de si numai cu alte cuvente, in 8. Dec. 1868. Care fu respunsulu primitu la acelea apeluri, se vede curatu din numerulu abonati-loru de un'a, din alu colaboratoriloru de alta parte. Se ne consolamu inse intre altele cu marele adeveru, cá precumu in natura „non datur saltus.“ asia neci in lumea morala. Pionirii viitoriului au fostu mai alesu la natiunile incepétorie totudeauna fórte puçini; asia si la noi.

Publicarea baniloru incursi

la asoc. dela sied. estraqrd. a comit. din 18. Sept. pana la sied. ord. din 5. Oct. c. n.

1) Dela dn. prof. de teologia Ioanu Popescu tacs'a de m. ord. pre a. 186⁸/₉, s'au primitu 5 fr.

2) Prin dn. protop. din Supurulu de susu, Ioanu Galu s'a trimisu la fondu cá colecte din partea preotimei din eparchi'a Siamsiudului 10 fr. Sum'a 15 fr.

Sibiiu, in 5. Oct. 1869.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Bibliografia.

ESERCITII IN LIMB'A LATINA

din autori clasici.

Pentru deprindere in forme si pregatire la Sintaxa de Iuliu Albert Dünnebier, românesc de Iuon Ionașu, prof. la gimnas. românesc din Brașov. Provezetur'a autorului. Brașov, tipografii Römer & Kamner. 1869.

P r e f a ț a.

Lipsa cea mare de cărți scolastice de carea patimim in toate părțile pe de o parte, pe de alta greutatea, ce am întimpinat-o ca profesor de limba latină servindu-mă în scoală de manuale străine, m'au îndemnat de a traduce Esercițiile acestea ale Dlui J. A. Dünnebier, menite pentru începători in limba latină.

Aceste „Eserciții“ dupa cum ne arată lăudatul autor sânt întocmite după metodul de a începe cu

Numele precum urmează cei mai mulți; și cuprind toate formele substantivelor și adiectivelor regulate, indicativul verbului *esse* și á celor patru conjugății. Celelalte despre nume (comparația, pronumele, numerele), dimpreună cu imperativul, infinitivul și participiul, precum și particulele, s'au tractat numai unde a cerut trébuința. Ear conjunctivul și deponintele nu s'au luat deloc, ca să nu se tracteze deodată prea mult și prea greu material într'un curs elementariu.

Esemplesle însuși sânt destul de numeroase pentru ca trecerea să fie cât se poate de lină, și pentru ca începătorilor să li se inlesneasca intipărirea cuvintelor, se repețesc aceleași eseemple, dar in formă cevași schimbată, variind d. e. timpul. Ear spre căștigarea unui prospect mai ușor, e foarte cu scop ca scolarii să scrie cuvintele in cartea de preparație in colonne.

De altcum cărticica de față nu e numai o simplă traducere, ci in mai mulți paragrafi atât in partea lătimească cât și in cea românească, unele propoziții, acărur sintaxă nu se potrivea cu sintaxa noastră, leam inlocuit cu alte propoziții mai corespunzătoare dintr' alți autori.

Fie ca această traducere să intimpine bunăvoința tuturor bărbaților competiți.*)

*) Barbatii de specialitate voru sci apretia acestu fructu alu fatigeloru domnului profesoriu I. Ionasiu. Noi din partene ne amu propusu a arunca cu inceputulu anului 1870 o privire preste unu numeru considerabile de carti didactice, cu care oca-siune speramu cá ne vomu reintórce si la acésta inadinsu. Red.

Diariulu din Vien'a

„DER OSTEN“,

carele pe langa ce lupta de doi ani cu barbatia pentru adeveratele interese ale monarchiei, in acelasi tempu apara intre altele, si bine intielesele interese ale natiunei romanesci, costa pe anu numai 6 fr., éra dela 1. Octobre a. c. a deschisu abonamentu si pe 3 luni pana la 31. Dec. numai cu 1 fr. 50 cr. v. a.! „Der Osten“ are si una fóia suplementaria „Das Wiener Sonntagsblatt,“ care inca coprinde articlii fórte interesanti. — Acestu diariu avu si mai deaprópe in Nr. 39 cativa articlii escelenti, éra in Nr. 38 publicase unu articlu interesantu despre Ioanu Buténu si altulu prea bunu despre lupt'a eroica a pompieriloru din Bucuresci in Sept. 1848. — Suntemu convinsi, cá oricare romanu cunoșce limb'a germana, nu va lipsi a prenumera pe „Osten.“

 Din „Transilvani'a“ mai avemu ecsemp-laria din anulu curg. incependu dela 1. Ianuariu.

Din a. 1868 se afla ecsempl. legate, depuse la comitetu in Sibiiu. Pretiulu 3 fr. v. a.